

Լ. ՇԱԼՉԵԱՆ

ՈՒՆԵՎՈՐՈՒԹՅԱՆ
ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՆ

ՊԻԷՍ Յ ԽՈՏՎԵՐՈՎ ԳՅՈՒՂԱԿԱՆ ԲՎՄԵՐԻ ԶԱՄԱՐ

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ 1936

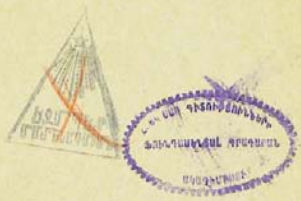
391.99

Հ. ՇԱԼՉԵԱՆ

ՈՒՆԵՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀԻՆ

A $\frac{II}{40272}$

(Պիես 8 սրտկերով գլուղական բնմերի համար)

ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ
ԳՆՐԵՎԱՆ 1935

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԻՔ

1. ԵՄՐԵ — 35 տարեկան նախկին բատրակ, հետո շքազօր գյուղացի, կոլտնտեսական, ապա տեքստիլի բանվոր: Բանվոր չեղած ժամանակ ընդունված կուս. շարքերը, փերջուժ՝ կոլտնտեսութան նախադա՛: համարձակ ու կայուն անձնավորութուն:
2. ՆԱԶԵ — Եժրեյի կինը. 30 տարեկան, նախկին բատրակուհի, շքազօր գյուղացի, կոլտնտեսական, գյուղխորհրդի անդամ, ապա նախադա՛ի տեղակալ, կուսակցական:
3. ՍՈՒԼԻՄԱՆ — Եժրեյի մայրը, 65 տարեկան:
4. ԽԱԼԻԼ — Կուլակ, գյուղի խոշոր թայֆայի զեկավար:
5. ՋԱՎԱՄ — Միջակ գյուղացի, գյուղի նախկին դրագիր, կուսթեկնածու, կոլտնտեսութան նախադա՛, Խալիլի փեսան:
6. ՍԱՔԻՆԵ — Խալիլի աղջիկը, Ջավարի կինը:
7. ՍԱԴԸԽ — Խալիլի աղան:
8. ԽՈՒՆԵՒԱՆ — Գյուղի նախկին թյոխվան, Խալիլի գինակից:
9. ՄՈՂԼԱՆ — Գյուղի կզերական, Խալիլի գինակից:
10. ԲՈՆԳԱՐԵՆԿՈՆ — Պրիտամով:
11. ՄՈՒՍԱՆ — Չքազօր գյուղացի, կոլտնտեսական:
12. ԻՍՄԱԵԼ — Միջակ գյուղացի, կոլտնտեսական:
13. ՍԱՄԱԹ — Չքազօր գյուղացի, կոլտնտեսական, կամ յերիտական:
14. ՄԻՐՈՆ — նախկին բատրակ, Տեքստիլի բանվոր:
15. ՀԱՍԱՆ — Գյուղի ուսուցիչ, ախտիվ կոլտնտեսական:
16. ՋՈՒԲԵՒԱՆ — Սամաթի մայրը:
17. ՍՈՆԻԿ — Տեքստիլի բանվորուհի, կամ յերիտական:
18. ՀՐԱԶ — Տեքստիլի բանվոր, կուսակցական:
19. ԻՎԱՆ — Յեթի վարպետ:

Գյուղացիներ, բանվորներ, բանվորուհիներ, միլիցիոներներ:

ՓԵՏԻՎԱՅԻՆ ԼՍԴԱՓՈԼՈՒԹՅԱՆ ԿԱԼՈՐԾԱԿԻՆ

Աղբյուրի մտա դյուզի հրատարակ: Կողք-կողքի նստած են Խալիլ, Իսմայիլ, Ջամաթ, Խոզեղա, Մուսա, Իսմայիլ: Հրատարակով անց ու դարձ են անուս դյուզի գոցիները:

ԽԱԼԻԼ.— (Նկատելով երատարակով կուսմ արիմ անցնող 'նազեյիմ' դառնում է Խալիլին): Ես ս'ւմ մտաբան է անցնում: Թե ես տարիքին ձեռքս ընկներ՝ ամենապակասը քսան տարով կջահեւանայի:

ԽԱԼԻԼ.— Ազո, լավ միտքս ընկավ. ես որք Մուստաֆան յեկեկ ու ինձանից մի մեշուկ ցորեն եր պահանջում, քրոջն առա խաթի մեջ բնկա: Հո հիշո՞ւմ ես, քո միջոցով մի յերինջ ու քսան դյուզի վաշխար տոյի, ել ի՞նչ է ուզում ինձանից:

ԽԱԼԻԼ.— Ախր յես ասում եյի՝ մ'յ Խալիլ, մի աւնի. եղբան բան մոր տայիք, յերկու կնիկ կառնեյիր: Են որք Երբոն իր ջահրան աղջկան քսան դյուզի վաշխարով տոյեց:

ԽԱԼԻԼ.— (Խոսքը կտրելով): Մեղքս ինչ թաղցնեմ, տանը յեղած չորան ել մի բանի պետքը չեն: Մի որ հենց ետեղ նստած դրույց եյինք անում, եղ շան աղջիկն յեկավ աղբյուրից ջուր տանելու, կաացավ ջուր լցնելու, աչքովս ընկավ, հալանեցի:

ԽԱԼԻԼ.— (Խորամանկ): Խալիլ ջան, ախր շատ ջահեկ է, քեզնից մի շորս անդամ պակաս կլինի:

ԽԱԼԻԼ.— (Խոսակցութունը կտրելով): Թող լինի, ի՞նչ անեմ: Մայրա Ղաթրան ասում եր՝ Խալիլ, առ, թո՛ղ ջահեկ լինի, կնորոգվես, մեռնելիս աչքդ ես աշխարհում չի մեռ. ջահեկի շունչը ձերբին կթար-

մացնի: (Մուսա, Իսաայի, Զավարը, ինչ վոր բա-
նի վրա ծիծաղում են): Զավար, այ Զավար, և դ
ի՞նչ էլիք խոսում դրանց հետ: Ի՞նչի վրա էլիք
ծիծաղում:

ՋԱՎԱՐ.— (Բժնեխոյ): Վաչինչ... Հենց ենենց... Ա-
սում են՝ դրուժյունը վատ է, ուսաները վախճե-
լու յեն: Սահմանում տաճիկները մեծ ուժ են
կենտրոնացրել:

ԽԱԼԻԼ.— (Պարծեմալով): Կապույտ աչքավորի մերը
չմեռնի, Բայազետի կոյում յես եմ տեսել նրանց,
գույում են, նրանց բան չի լինի:

ՋԱՎԱՐ.— Ի հարկե՛... և՛...

ԽՈՒԵՂԱ.— Ո՞վ է իմանում, ես խոսքը դեռ շատ ջուր
կվերցնի: Կոխվր խաղ է, մին ել տեսար՝ փուստ
դուրս յեկավ ու տարվեց:

ՋԱՎԱՐ.— Տարվում է թող տարվի: Յեկողները մերոնք
են, մուսուլումաններ են:

ԽԱԼԻԼ.— Սահեք՝ Զավարը ճիշտ չի ասում. մերոնք՝
մերոնք են, բայց ուսան ավելի հարուստ է: Յեր-
կու տարվա մեջ մեղպեաները լավ դրսավեցինք...

ԽՈՒԵՂԱ.— Ե՛հ, ինչ լինելու յե թո՞ղ լինի, ամբարումս
մի քանի տարվա հաց կա, բայ՛վական ել մալ ու
կարողութուն գրեցի:

ՄՈՒՍԱ.— (Անվստահ ու դադողում ձայնով): Լսե՛լ եք
քաղաքից յեկողներն ի՞նչեր են ասում: Թուքս բե-
րանումս չորացել է: Յերկու տարի յե՛ ազաներս
դուրս են յեկել անից, վոչ մեկից լուր չունեմ: Ա-
սում են՝ սպանել են. տաս անձ բնասնիք մնացել
է վղիս: Աշխարհը վեր խառնվեց, ել վո՞նց պիտի
ապրենք:

ԻՍՄԱԵԼ.— Իմ ճարն ել է կարվել մի սայլ սւնեյի, են
ել աղիս հետ Սարիղամիչ քչեցին: Վեց ամիս է,
լուր չկա: Յեկածը ձմեռ է՝ ապրուստ չկա, սև
լինի հապես տարին: (Չնախով դիմացի կտուրն է
ցալյց տալիս): Մեկը ցորենն արևին է ավել, վոր

ամբարբ լեցնի, խակ մի սեբիչը— ասա անձ ընտա-
նիք վղին, վաղվա հաց շունի առեկու :

ՏԱՎԱՐ.— Եւհո՞նց, պետութ՞յունը կոխվ շա-
նի՞: Առաջներում լավ ելինք ապրում, խակ հիմա
բիչ կնեղվենք—վոչինչ, վաղը լավ կապանք:

ԱՌԻԱ.— (Բնկնված): Ե՞խ, առաջներում ել մի լավ
որ չելինք ապրում, հիմա հո՞ կմեռնենք: Ասանց
ջահեյ, ապամարդու տունը թող հողը մտնի: (Ան-
դրլս մտնեմում ե ու ետլիլի ակամջիմ փսփսում ե):

ԵԱՎԻԼ.— (Վեր ե քոչում տեղից): Վո՞նց թե պրիստա-
մբ: Խոզեզու, գրան՞ա ինչ ե ասում. շաղաքից
պրիստամբն ե յեկել: Դե, յես գնացի, պետք ե
պատրաստութ՞յուն տեսնել, թե չե կնեղանա, լավ
չի լինի: (Գնում ե):

ԲՈՂԻԱՐԵՆԿՈ.— (Մտնում ե աջից երապարակ ու յետ
դառնալով բղավում ե): Աղա, ձիուն շուա ջուր
չտա, քրտնած ե: (Բոլորք վտոփի յեն կանգնում
ու խոր գլուխ տալիս: Բարեում ե): Բարե: (Այդ
ժամանակ կուծն ուսին աղբյուրից վերադառնում
ե Նազեմ. պրիստավը նրան տեսնելուն պես վտոնց
գլուխ մի լավ դիտում, ազու գոռում ե): Կանդ...
կանդ առ...: (Նազեմ վախից նշում ե, կուծը
վայր գցում, ուշաքափ ընկնում ե գետին: Ճշոդի
ճայնից գլուղացիները քափվում ե՛ր կրազարակ:
Գալիս են ճակ եմբեն, Սուլթան ե Ջուրեդան):

ԱՂԻԼԹԱՆ.— Ճամբա տվեք. աչքերս քոսանան, եզ ինչ
պատահեց, Նազե, աղջիկս...:

ԵՈՂԵՂԱ.— Դնանք, պարան պրիստամբ, գնանք հան-
դրատացիր: Ծունը կողալով չի սաակե...:

ԵՄԲԵ.— Նազե ջահ, Նազե, ուչքի յեկ. ջո՛ւր, ջո՛ւր,
ջո՛ւր հասցրեք...:

ԲՈՂԻԱՐԵՆԿՈ.— Հե՛րն անիծած, գնանք: (Բանդարեմ-
կոն, կողեղան ե Ջավարը գնում են):

ԵՄԲԵ.— (Նայում ե հեռացողների յետևներից, ասամ-

Յերբ կրօնացնում) : Անխիզներ, աստված չու-
նեք :

ՄՈՒՍԱ.— Եմբե, ա՛յ Եմբե, ի՞նչ ես մտածում, աչ-
խարհը սրանցն է :

ԵՄՐԵ.— Մի՞թե սրանց վերջ չի լինելու... :

Վարագույր

Մայիլի տան բակը: Մագրին ու Մաքիննն մաքրում են, կարպեաներ փռում:

ԵՄԱԼԻ.— (Իջնելով սանդուխներից): Չվերջացրի՞ք: Շու՛տ սրեք, ուր զոր և կգա պրխատալը:

ՍԱՔԻՆԵ.— Վերջացրինք, հայրիկ, վերջացրինք: (Գլնում են):

ԵՄԱԼԻ.— (Եմքն իրեն): Տեսնես ևս պրխատալը ինչի՞նչ և յեկեյ: Սիրտս ինչ-զոր անհանգիստ և: (Նկատելով յեկող ևողեղային, Բոնդարեմկոյին, Ջավաքին՝ միմյե կետիմ խոնարհիվելով առաջանում է): Ա՛յ բարով, հաղա՛ր բարով ևք յեկե՛լ, պարան պրխատալ: Ինչքան ժամանակ է՝ մտապե՛լ ևք մեզ, խեղ մենք ձեր կարտան ենք քաշում:

ԲՈՆԴԱՐԵՄԿՈՅ.— Շնորհակա՛լ եմ, շնորհակա՛լ, Մայիլ: Բակդ յայնացրե՛լ ևս, սենյակներ ևս ալիւլացրել: Իսկական խոնի առն ևս դարձրել:

ԵՄԱԼԻ.— Թագաւորը փողջ մնա, քեզ պես հարազատ բարեկամներն անպակաս լինեն մեր գլխից: Թագաւորին փառք տալով ապրում ենք:

ՍԱՔԻՆԵ.— (Տնից դուրս և գալիս, մտտեմում և խալիլիմ): Հայրիկ... (Նկատելով Բոնդարեմկոյին յետ և փախչում):

ԲՈՆԴԱՐԵՄԿՈՅ.— Ա՛յ աղջիկ, ո՛ւր ևս փախչում, մենք խո դողան չե՛լինք...:

ԵՄԱԼԻ.— Եզ ի՛նչ տոտցիք, պարտն պրխատալ, մեր սախարեթյունն և ևզպես. կանայք աղամարդկանցից քաշում են: (Մտնում և Սաղրիք, մտտեմում և Բոնդարեմկոյին՝ առաջարկում և ձեռնարք լվանալ):

- ԲՈՆԴԱՐԵՆԿՈՒ.**— (Սաղըրիսիմ) : Ա՛յ տարեւ. մեծացել, տղամարդ ես դառել :
- ԽՈՒԴԵԴՈՒ.**— (Ջալարիմ) : Ջալար, տես, շնորանաս, ինչպես ասացի՝ բ՛լորից փող կհավաքես, կասես պրիտաովի համար ե, վոր Ֆրանսա չքել : Մոլլային ել իմաց աուր, թ՛ող դա :
- ՋԱՎԱՐ.**— Բոլորը, բոլորը կանեմ, ինչպես ասացիր (գնում ե) :
- ԲՈՆԴԱՐԵՆԿՈՒ.**— Խալիլ, յեթե յես չլինելի, տղադ հիմա վաղուց Սարիզամիչում վառել եր : Են ժամանակվա ուղարկածներից մեծ մասը սպանվել ե, մի մասն ել ցրտահար յեղել, սառել :
- ԽԱԼԻԼ.**— Ծնորհակալ եմ, ադա պրիտաով, փրկեցիր... :
- ԲՄԱՅԻԼ.**— (Կանչելով Սաղըրիսիմ) : Սաղըրիս, ա՛յ Սաղըրիս, պրիտաովին խնդրիր, վոր մեք... :
- ԵՄՐԵ.**— (Լճուտեղում ե Խալիլին) : Ի՞նչ կա, տղա :
- ԽԱԼԻԼ.**— Ազա Եմրե, շ՛ուտ արա, ազիզ հյուրի սապողները քաշիր, թող վտանքը հանդատանան, հողնած ե : (Եմրեմ շատ մեծ դժվարությամբ հանում ե սապոցներից մեկը, իսկ մյուսը համել չի կարողանում) :
- ԲՈՆԴԱՐԵՆԿՈՒ.**— Ծան լակոտ, դեռ սապող հանել չստիպեցիր : (Ապսակում ե՝ Եմրեյին. հաջողվում ե մյուսը մոյցպես հանել) : Դե՛ շո՛ւտ տար, մաքրիր, յես քու... : Վաղը քեզ կքշեմ Սարիզամիչ, ենտեղ սապող հանել կստիպեցնեն... :
- ԽԱԼԻԼ.**— (Հանգստացնելով) : Ե՛հ, ի՞նչ անենք, ադա պրիտաով, կապես տալար ծնվել ու տալար ել կսատկեն... (Եմրեյին) : Դե՛, շուտ տա՛ր, շան լակոտ... :
- ԽՈՒԴԵԴՈՒ.**— (Բռնդարեմկոյին) : Ազա պրիտաով, սո՛ված կլինես թե քո հրամանը լինի՝ մի բան պատրաստած կա, կբերեն :
- ԲՈՆԴԱՐԵՆԿՈՒ.**— Ասենք վառ չեք լինի, քեզ ել քաղցած

եմ: Կուտեմ, Հետո զորնս կանեմ: (Բակն և մըտ-
նում մտլլան, բարեկտլ Բողարեմկոյին՝ նստում
կենտրոնում):

ՄՈՒԼԼԱ.— (Բռնդարեմկոյին): Բարե եք յեկեղ, իմ հին
ձանսթ ու բարեկամ:

ԲՈՒՆԴԱՐԵՆԿՈ.— (Տեղիցը բարձրամալով): Վոզջ մնաք,
քեֆներդ վո՞նց ե:

ՄՈՒԼԼԱ.— Ալլահի, թողալորի ու ձեզ պես բարեկամ
ներբի շնորհիմ մի կերպ կապրեմ:

ԲՈՒՆԴԱՐԵՆԿՈ.— Գյուղը վո՞նց և ապրում:

ՄՈՒԼԼԱ.— Փողովորդը մեշտ եղ, փառք ալլահին, ձեզ
պես խնամակալների շնորհիմ լավ ապրում ե:

ԽԱԼԻԼ.— Սողբիս, Սաքինե, ի՞նչի յեք ուշացնում: Ու-
տելու բան բերեք: Ամեն ինչ իր տեղում լինի մի
մեծ բան եղ չկա, փլալ եք յեփեղ ինչ արեղ եք՝
տնեցիներին տաք չուշացնեն:

ՍԱՔԻՆԵ.— Հոյբիկ, հիմա կրեքնեք:

ՍԱԴԵՍ.— (Սիտոցը պարզում և գորգի վրա, հացեր
շարում): Ե՛րբեքին խկույն կրեքեմ: (Գնում է):

ԽԱԼԻԼ.— Սողբիս, փորի ցալի ջրից հասցրու, ինչպես
յերևում և պարոն սրբասալին պեսք սլխաի դա,
քեֆը կրացվի:

ՍԱԴԵՍ.— Լալ, կրեքեմ: (Գնում է):

ԽԱԼԻԼ.— (Հյուրաստիքով): Գե՛, անուշ արեք, ալեղ
պահասը ներեք... Հանկարծակի բերեք, տաս
տարին մեկ ձեզ պես հյուր և պատահում, այն եղ
բան չեմ սենեհում պատվելու:

ՄՈՒԼԼԱ.— Ոջախը չեն պահի ասաված, մեշտ լեքը լե-
նի, տղաներով սող ու սուլամաթ մնաա: (Սաղրիւն
բերում և արաղը, Խալիլը լցնում և բաժակն ու
տոաջարկում Բռնդարեմկոյին: Բողարեմկոն նստ
ու տուգ և ամում):

ԽԱԼԻԼ.— Խմի՛ր, աղա սրբասալ, իմիք քեֆդ կրացվի:
(Բռնդարեմկոն խմում է): Սողբիս, ա՛յ Սաղբիս,

Ե՛ք բէյի սաս թող գա, չի՛ն հետը բերի ու ուրա-
խացնի:

ՄԱԴԸԽ.— Իսկույն, հայրիկ: (Գնում է):

ՄՈԼԼԱ.— (Յերկրորդ բաժանի առաջարկելով): Ես
մեկն ել խմիր, ադա պրիստավ, աստված հետու
յն՝ չի տեսնի, մեկն ել յես խմեցի:

ԲՈՆԴԱՐԵՆԿՈ.— (Նազ ու տուզ է անում): Ես ել քո
կենացը: (Խմում է):

ԵՄՐԵ.— (Շվիմ ձեռքիմ ներս է մտնում): Ի՞նչ է, ա-
դա:

ԵԱԼԻԼ.— Մի քաղցր յեղանակ, մի քաղցր, շատ ուրախ
յեղանակ, թող ադա պրիստավի քե՛քը բացվի.
(Եմերեմ նստում է պատի տակ ու սկսում է նվա-
զել):

ԽՈՂԵՂՈ.— Ձա՛ն, պրիստավի չարը տանեմ, ջա՛ն...

ԵԱԼԻԼ.— (Նվագի տակ յերգում է).

Ադա պրիստավի հողուն շուրթան,

Ադա պրիստավի աչքերին դուրբան,

Ադա պրիստավի խելքին դուրբան...

(Խողեղան վոգեորուքյունից կանկարծ գոռում է,
բայրը վայտեցում են):

ԵԱԼԻԼ.— Կամաց, այ մարդ, դժվեցի՞ր ինչ է:

ԽՈՂԵՂՈ.— Վաչի՛նչ, հենց այնպես, սիրտս ուզեց:

ԵԱԼԻԼ.— (Արողի շիշը տալիս է ՄՈԼԼԱՅԻՆ): Ա՛ս,
ՄՈԼԼԱ, գիր պրիստավի կողքին, յերբ ուզում է
թող խմի: (Բովարենկոն, վոր նստած տեղն ա-
րորվում էր, ագահաբար սկսում է շշից մինչև
վերջին կաթիլը դատարկել):

(Մուսան ու Իսմայիլը, վոր մինչև այդ խորճում
հետևում էյին սրանց արարքներին, գաղտաբար
մտնեմում են խողեղային ու յոնորում):

ՄՈՒՍԱ.— Խուզեղա, ա՛յ Խուզեղա, վերև աստված,
նեքէկ դու, վերցրու ես վոգերը, պրիստավին հա-
մողիր, վոր մեր աղաներից ձեռք քաշի, մեղք ենք,
ասանց աշխատող ձեռքի ապրել չինք կարող:

ԻՍՄԱՅԻԼ.— Դու վոր չողնես, բա ել ո՞վ ողնի, անճար
ենք, մի բան արա, չո լավության տակից դուրս
կգանք...

ԵՈՂԵՂԻԱ.— (Վերցնելով փողերը): Լա՛վ, լա՛վ, դուք
դնացեք, պրիտառայք մեր մարդն է, կտարքենք:
(Մուսամ և Խամայիլը զնույն են ու նորից քաղըմ-
վում բակի խորում, Խողեղանն մայում և աջ ու
ձախ, ապա մտնում և կալիլիմ ու Մոլլայիմ,
ստացած փողերը կիտում են):

ԵԱԼԻԼ.— Եզ մնացածն էլ տաւ պրիտառայլն, մենակ
թե Լնոյես արա, վոր չխրանի:

ԵՈՂԵՂԻԱ.— Լա՛վ: (Կամացուկ մտնում և բնած պրի-
տալիմ, արքմացում և զգուշ):

ԲՈՂԱՐԵՆԿՈ.— (Արքմանալով): Հը, ի՞նչ կա, ի՞նչ
է պատահել:

ԵՈՂԵՂԱ.— (Շողոֆորք ձայնով): Վաչի՛նչ, չենց են-
պես... Դյուզայիները մի փոքրիկ նվեր են ու-
զարկել քեզ:

ԲՈՂԱՐԵՆԿՈ.— (Հասկանալով Խողեղայի ակնարկնե-
րը, վերցնում և փողերը): Ի՞նչպես թե, յես կա-
շտակե՞ր եմ, ինչ ե... Յես դրանց ցույց կտամ
կաշտաք տալ:

ԵՈՂԵՂԱ.— Մա կաշտաք չե, ազա պրիտառայ, սրանող
ուզում ենք քեզ պատվել, դա մեր սալորությունն
է, մի նեղանար...

ԲՈՂԱՐԵՆԿՈ.— (Իրեն քարկացած և ձևացնում): Յես
դրանց ցույց կտամ... (Նայում և Մոլլայիմ): Մու-
լա, չո մտգովորդը շատ լայ է...

ԷՈԼԼԱ.— Դե լայ, ազա պրիտառայ, վերցրու, իմ
մտգովորդը քեզ շատ և սիրում, թազափորք սազ
մնա: Նվեր է ինչ կա, վերցրու:

ԲՈՂԱՐԵՆԿՈ.— (Մի փոքր տատանվելուց հետո, փո-
ղերը դնում և գրպանը): Դե վոր այդպես է, թող
մեր տաածը լինի: (մըմրքում և ու բնաքաքախ):
Յես... յերբեք... կաշտաք չեմ... վերցրել...

- Բուրբի հերն անիծեմ... Կղնդակահարեմ...
 (Հեկկումս ե բարձիմ ու կամաց-կամաց ինում):
- ՋԱՎԱՐ.— (Մտնում ե, մտանում ե Խոզեդային): Ահա
 ցուցակը, պատրաստ ե:
- ԽՈՂԵՂԱ.— (Ձեռքով փակում ե Ջավարի բերանը):
 Կամաց... պրիստայը քնած ե...:
- ԽԱԼԻԼ.— Սա՛ղբիս, այ Սա՛ղբիս... վերելից մի վեր-
 մակ առբ, թե չե կ՛մբսի ես արագի տիկը: (Սա-
 դիսը վերմակ ե բերում Խալիլը, Մոլլան, Խոզե-
 դան գգաւշաւթյամբ ծածկում են պրիստային):
- ԽՈՂԵՂԱ.— Դե, հիմա ցուցակը կարդա:
- ՋԱՎԱՐ.— Իբրոյե իրո քսան հինգ փութ դարի ու մի
 սայլ:
- ԲՈՂՈՐԸ.— Հա՛վ ե:
- ԽԱԼԻԼ.— Հիմի թող դնա ու սատկի, շատ եր հաջում:
- ՋԱՎԱՐ.— Խալիլե Միբո— քսան փութ դարի, սայլը ե
 ինքը:
- ԲՈՂՈՐԸ.— Հա՛վ ե:
- ԵՈՂԼԱ.— Թող դնա սատկի, յերկու տարի յե Մոլլային
 մեկ կսպեկ փող չի տվել:
- ԻՍՄԱԵԻԼ.— Վա՛յ աստված քու վիզը կոտրի, հա՛...:
- ՋԱՎԱՐ.— (Շարունակում ե): Միբոյե Մուսո.— Հաց
 չուծի, յեղ չուծի, ինքը թող դնա:
- ՄՈՒՍԱ.— Վա՛յ աստված ձեր խիղճը կարի հա՛...:
- ԽԱԼԻԼ.— Թո՛ղ դնա, դրանց հե՛րն անիծած, թո՛ղ
 ջարդվեն:
- ԵՈՂԼԱ.— Իսկ մեզանից ցուցակում ի՞նչ պետք ե դը-
 բեր:
- ԽԱԼԻԼ.— Ս.յդ հեշտ ե, մենք մեր դործը կսարքենք:
- ՄՈՒՍԱ.— Ա՛յ աստված ձեր քոքը կտրի, հա՛... (Մա-
 ծուկ դուրս են գնում բակից):
- ԲՈՆԵՂԱՐԵՆԿՈ.— (Հանկարծ վեր բռնելով): Ո՛վ ե ա-
 սում, վոր յես հարբած եմ: Եես յերբեք կաշառք
 չեմ ուտում, բո՛ղբին կղնդակահարեմ ո՛վ համար-

ձանգի իմ պատիին կպչել: Յես... Յես... (Լա-
րից փոփում է գետին ու խոմփում):

(Երալի կողեղա, Մոլլան, Չավարը մոտենում.
հանգատացնում են պրիտավին):

ԵՄԼԼԼ.— Մա՛գրբա, ա՛յ Մա՛գրբա, մի վերձակ ել բեր,
ազա պրիտավիլը բրանած է, թող հանդիտա քնի:
(Սաղբիւր բերում է յերկրորդ վերմակը): Ես ան-
գամ ել պրծանք:

ՁՈՒՄՔ.— (Անոնները շփելով): Ես անգամ ել պրծանք:

ԵՄԼԼԼ.— Բա՛յա հանին ել ժող յեկալ... Դե, զհանք,
իսզնենք, զոր պարսն պրիտավին անո՛ւչ, անո՛ւչ
բուն բաշի...:

ԲՈՒՄՔ.— (Գնալով): Անո՛ւչ, անո՛ւչ բուն առնի:
Իրա՛մցուկ հեռանում են):

վարագույր

նալիլի դամբ. Եմբին՝ դամում ուշխատում է:
 Նաղեն հիվանդ պատկամ է: Սուլթանը կողքին
 նստած Նաղեյի քրտինքն է սրբում: Մանում է
 Չուրեղան: Լայում է չիլի ախուր նվազը:

ՁՈՒԲԵՂԱ.— Բարի յերեկս, Նաղեն ինչպե՞ս է, ցավե-
 րը կարվեցին թե՞ վոչ:

ՍՈՒԼԹԱՆ.— Ի՞նչ ասեմ: Տեսում ես՝ տանջվում է:

ՁՈՒԲԵՂԱ.— (Դնելով մի կապոց հաց քուսբի վրա):

Արյունը կարվե՞ց:

ՍՈՒԼԹԱՆ.— Դեռ վոչ:

ՆԱՋԵ.— Չուլեյկա բաջի, հո չե՞մ մեռնի:

ՁՈՒԲԵՂԱ.— Ձե, անուշ ջան, բան չկա, փորձանք է,
 կանցնի:

ԵՄՐԵ.— (Մտնում է, կողովը կախում է պատից ու մո-
 տեմում Նաղեյին): Մայրիկ, Նաղեն ինչպե՞ս է...:

ՍՈՒԼԹԱՆ.— Լավ է, վարդի, Չուրեղայի հետ նոր խո-
 սում եր:

ԵՄՐԵ.— (Արդովված): Չուրեղա բաջի, բա եսպես ել
 ասնջանք կլինի՞: Մեջքս կտարվում է, դեռ ձիերը
 չեմ մաքրել, մեր սրը կարիվ. ի՞նչի ծնվեցինք:

ՁՈՒԲԵՂԱ.— Վոչի՛նչ, Եմբե, մի մտածիր, եսպես չի
 մնա: Ջահել եք, կաշխատեք լավ կլինի, լավ
 սրեր կտեսնեք: Ասաված վողորմած է:

ԵՄՐԵ.— Ախր սոված եմ, յես, դու, մենք, բոլորս...:
 Իսկ ասանեցիներն ընկել են հյուրերի հետևից, քեֆ
 են անում, մեղ մոռացել են, հաց ել չեն ավել:

ՍՈՒԼԹԱՆ.— Վա՛յ, մորդ աչքերը քոտանան, վարդի:
 Այ այտեղ հաց կա, վերցրու կեր, Չուրեղա բա-
 ջին է բերել:

ՁՈՒԲԵՂԱ.— Վերցրու, Եմբե ջան, վերցրու: Սա՛մա-

թին տակ էմ, ուր վար է կաթ կրերի նազեյի համար:

ԱԼԷՔՆԷ:— (Պատուականից): Սուլթան, ա՛յ Սուլթան, նազեյին ի՞նչ և պատահել, ի՞նչու յև պատկել: Այսոր մեր յագնայու որն և, գիշերն անցալ, ջուր կրն՞ի և ք թե վոչ: (Բարկացած): Դե շա՛ւտ արեք, քիչ հետս յաղանայու յենք, մայրս սասաց, վար խորտածի համար վառած թոնդիբի կրակն իդուր շանցնի: Ջուր տարացրեք... Հա՛յ, հա՛յ, նազեյն էլ մամանակ դատով պատկելու: Ջի էլ ամանչում: (Գնում է):

ԵՄՐԵ.— Սա էլ մեր հողին հանեց: Յերկու որը մեկ յաղանամ և: Աչքը Ջալարին է: Հերն էլ և ուղում տայ: Ջալարն էլ մեծ թայֆա ունի, յեթե ևս բանք հաջողի, ևն մամանակ դչուդի յերկու թայֆաները կմխանան ու մեզ կբաշտեն:

ՍԱՄԱԹ.— (Մտնում է կարի շիշը ձեռքին, տալիս է Սուլթանին): Կաթը բերի: Բարև ձեզ, նազեյ բաջին ինչպե՞ս և...:

ԵՄՐԵ.— Ատում ևն կանցնի: (Յերկար լռուբյուցից հետո): Սամաթ, գո՞նց պիտի լինի մեր վերջը...

ՍԱՄԱԹ.— Եմբե, մի՛ մտածիր, ևսոր քաղաքից մարդ եր յեկել, ստում եր տաճիկները ուսաներին նեղել ևն:

ԵՄՐԵ.— Մե՞զ ինչ:

ՍԱՄԱԹ.— Գուցե լավ լինի. խառնվեն իրար, Ռուսաստանում էլ խառն է:

ԵՄՐԵ.— Հասած քաջալ, քաջալ Հասան. աղաներ, խաներ էյի մնալու յեն իրենց տեղում, մենք էլ նորից պիտի մնանք ճեղված, սոված, վեջ փթանոց կողով շարակներին...:

ՍԱՄԱԹ.— Թե խառնվել է, թող լավ խառնվի, գուցե մի բան գուրս գա:

ՋՈՒԲԵՆՔԱ.— Ա՛յ գորդի, այս գործի տակ կտորտորվենք:

ՍԱՄԱԹ — Դե հիմա եւ տրորված ենք: զուցե խառնվի
մեր բախտն եւ բացվի, մեջտեղից ոգավենք:

ԵՄԲԻ.— Ի՞նչ պիտի դուրս դա, խո ինձանից թաղավոր
դուրս չի՞ դա: Ասենք մորս անունը Սուլթան ե,
ո՞վ ե իմանում. զուցե Սուլթանից բեկ դուրս դա:
(Թոյորը ծիծաղում են):

(Ձափարը մտածելում ե պատուհանին ու յերբ լս-
ում ե գոմի ծիծաղի ձայնը, ակեցի դնում):

ՍԱՄԱԹ.— (Մտածելում ե Եմբեյին ու կամացուկ): Եմ-
բե, զիտե՞ս ինչ: Ասում են՝ թաղավորին զէրբել
են, Նիկալայ թաղավորին... .

ԵՄԲԻ.— Հիմար—հիմար դուրս մի աա: Եզպես բան չի
կարող լինել: Ուրիշ տեղ մի ասի, վաա ե... .:

ՋՈՒԲԵԴԱ.— Գյուղում նորից խոսք կա, վոր պրիստա-
վը յեկել ե գարի ա սայլ տանելու, մարդկանց եյ
ե տանելու, Սարիդամիշ ե քչելու: Ունեւորներն
իրար են խառնվել, ուղում են կաշտոքով պրծնել,
վայն եկավ մեղ տարավ:

ՍԱՄԱԹ.— Նո՞ր ես իմանում, վոր կռիվը քասիրի հա-
մար ե, նա ե մեջտեղ տրորվում... .:

(Նազեմ սկսում ե անհանգիստ շարժումներ անել ու
տնկալ):

ՋՈՒԲԵԴԱ.— Նազե ջան, ելի վաա ես, հա՞:

ՍՈՒԼԹԱՆ.— Մորդ աչքերը քոտանան, Նազե:

ՋՈՒԲԵԴԱ.— (Կաքի շիշը մտածելում ե Նազեյի շք-
քունքներին): Նազե ջան, խմիր, կաթ ե, Սամա-
թը բերեց, լավ ե... .

ՆԱԶԵ.— Ա՛խ մեռնում եմ, ճաք արեք: (Թոյորը իրար
են անցնում. ներս ե մտնում Ձափարը):

ՋԱՎԱԹ.— Եդ ի՞նչ եք հավաքվել, չլինի՞ թե ուսաներին
եք փախցնում, թաղավորին եք զէրբում, բոլորը
լսեցի: (Դառնալով Սամաթին): Գնա գլավնիկ
մտա, քեզ կանչում ե: Ծառ ես ուղում Նիկալայ,
դնա, տասը տարի նստի, վոր խելքդ դա գլխիդ,
չան զավակ:

ՁՈՒԲԵՂԱ.— (Ձավարին) : Ձավար ջան, եղպեա բան մի
անի, մինուհար տղին Սարիզամիւշ մի ուղարկի,
ջահել և, լսել և՛ գլխից փչում և : (Ընկնում է Ձա-
վարի վտտեբը գրկում ու սկում է համբուրել) :

ՁԱՎԱՐ.— (Վտտեբով հրում է) : Կորիբ, քաղթառ սա-
տանա, եղ ի՞նչեր ելիք խոսում : Դեռ սպասեցի՞ք,
բոլորից խաշելու յեմ : Պրիտտալը հրամայել և Սա-
րիզամիւշ արող սանել :

ՍՈՒԼԹԱՆ.— Ձավար ջան, Սամաթին խնայիք, ջահել
և, չի հասկանում :

ՁԱՎԱՐ.— Ձայնդ կորիբ, ջան քո՛ւ, քս տղեն ել և դնա-
լու, ճանապարհին իրար հետ դուռը կանեն, թա-
ղաղորին թախթից կտանեն : (Դառնալով նմրե-
լին) : Եմբե, յեղները դուրս քաշիք, փոքր անխի-
նեբով սայլը լծիք, լույսը բացվել և, ճամբա
պեաք և բնկնեա :

ՍՈՒԼԹԱՆ.— (Ծնկերի վրա մտնելում է Ձավարին,
Ձուրեղայի հետ փարաբվում են Ձավարի վտտ-
եբը, համբուրում, լաց լինում) : Ձավար ջան, մի
անի, միջնակ տղեո դնաց՝ չեկազ, հայրը դնաց՝
չեկազ : Նազին հիփանդ մեռնում և : Եսպես դու-
րամ չի լինի : (Սկսում է գլխի մագերը փետել) :

ՁՈՒՐԲԵՂԱ.— Ձավար ջան, դուրբան լինեմ քեզ, մեղ-
նից մեք քաշիք, թող ուրիշները դնան. մենք սո-
վամահ կլինենք : Դու ուզենա՞ կանես : (Նարից
բնկնում են վտտեբը) :

ՁԱՎԱՐ.— Դե, գահլա մի՛ տանեք, յես նչերի հետ յեր-
կար դրազվելու մամանակ չունեմ : (Գնում է) :

ՆԱՁԵ.— (Տեքում է) : Ի՞նչ և... ի՞նչ և պատահել, ի՞նչ
ևն ուզում անել... :

ՍՈՒԼԹԱՆ.— (Հանգստացնելով) : Վաշինչ, բալա, վա-
շինչ, հանդուտացիր... գուլում և, գուլում... :

ՍԱԴԸԹ.— (Դուռը կիսաբաց է անում ու բզավում) :

Եմբե, հայրիկա սասց՝ շուտ սոյլը լծիբ ճամբա
ընկիր, ուշ ե՛ր

ԵՄՐԵ.— (Մտնելով և Սուլբանին, քիչ կանգնում)։
Դե, մայրիկ, տեսնո՞ւմ ես, աստված խոռվել և
մեր զլխին, չի ուզում վոր ապրենք։ Բայց վոչինչ,
Նաղեյին լավ մտիկ տուր, մի մասածիր։ (Նաղե-
յին)։ Նաղե, դուչող կաց, շուտով կդամ, կվախ-
չեմ կդամ. եսպես չի մնա։ (Մտնելով և գոմի
դռան. յեզմերի լուծը դնում և ուսին, հորից մտ-
նելով Նաղեյին մի յերկար տխրաշուս)։ Ծապես
չի մնա։ (Արագ դուրս և գնում)։

վարագույր

Յայիյի տունը վեր և անձիկ գյուղխորհրդի: Բեմի վրա յեն՝ Եմբեն, Նաղեն, Մուսան, Իսմայիլ, Սամաթր, Հասանը և սրբիչները: Հայաստանի խորհրդայնացման Ց-րդ. տարեդարձի առթիվ գաղափարում են շենքն ու պրակատներ են փակցնում յերգ, պար, նվագ, ծիծաղ, բոլորին համակել և տոնական սրամայրություն:

ՄՈՒՍԱ.— Եմբե, այ Եմբե, տես՞ր աշխարհը վոնց շուս յեկալ:

ԵՄԲԵ.— Ծուս յեկալ, բա:

ՄՈՒՍԱ.— Աչքերիս չեմ հաղատում: Մենք լինենք գյուղի տերը, խիկ Յայիլը, Մսլան ու խուզեղան՝ հե՞ջ: Համա գոս շուս յեկալ հա՛:

ԵՄԲԵ.— Եհե... Հարա ս՞ւր ես, հայա ի՞նչեր պիտի լինի: Նրանք դեռ իրենց տեղումն են: Հայա հաշիվ ունենք նրանց հետ: Նրանց վերացումն, իրբե դասակարգ՝ մեր մասակա խնդիրն և լինելու:

ԲՈՒՈՐԸ.— Ըիշտ ե, ճիշտ ե... (չարձրածայն ծիծաղում են):

ԻՍՄԱԵԼԻ.— Եմբե ջան, սրախությանից սիրաս քի: Ե մուսմ արաբի, շվիդ ս՞ւր ե. բեր փչիր, աղաների՛ շատ յե: սրախացրել շվիթիդ հիմա մեր տոնն և, թող սրախ անցնի:

ՀԱՍԱՆ.— Այո՛, այո՛, Եմբե... Իսմայիլը ճիշտ և ասում:

ԲՈՒՈՐԸ.— Խնդրում ենք մեզ մի մերժի:
(Եմբեն ծոցից հանում է շվիմ ու սկսում է նվագել, իսկ Մուսան՝ յերգել):

ՀԱՍԱՆ.— Բա ս՞ի պարի, Մուսան պարի:

ԲՈՒՈՐԸ.— Խնդրում ենք, պարի, պարի, պարի: (Մու-

սան սկզբում նազ և տնում, հետո համաձայնում,
պարում և, համկարծ սայրափում և, վայր և ընկ-
նում: Բոլորն սկսում են կրկնալ: Լսվում և այ-
տայի ձայն):

ԲՈՒՈՐԸ.— Ավտո... ավտո յե գալիս:

ՄԻՐՈ.— (Գալիս և աջից): Ընկերներ, շեֆը, մեր շեֆն
յեկամ:

ԲՈՒՈՐԸ.— Շեֆը... շեֆը:

ՆՄՐԵ.— Բա եսպես որ վեր չգա, ել յե՞րբ պիտի գա
մեր շեֆը:

Են որը նամակ եյին դրել— կզան, զու կզան,
Հալա մեզ դուժման, սերմազաիչ ել կրերեն:

ՄՈՒՍԱ.— Աղա եմքե, բանվորը մեզ ոգնական և ելլի:
Ել են խալիկներն, խուրեղաները օ՛ւմ չունեն են:

ՄԻՐՈ.— Ընկերներ, գալիս են, այ տեսաք, այս կողմն
են դալիս: Եմքե՛ ջան, հարկավոր և շատ-շատ ու-
րախ ընդունել:

ԲՈՒՈՐԸ.— Իհարկե, իհարկե...:

(Ուրախ ծիծաղով բեմն են մտնում Հրաչը, Առնի-
կը և մի քանի քանվարներ):

ԵՄՐԵ.— Կեցցե՛ն մեր շեֆ Տեքստիլի բանվոր ընկեր-
ները:

ԲՈՒՈՐԸ.— Ուուա՛... (Զուռնան տուչ և փչում):

ՀԱՍԱՆ.— Ընկերներ, Հայաստանի խորհրդայնացման
Ցուղ տարեդարձի առթիվ մեզ մոտ յեկած Տեքս-
տիլի շեֆ ընկերներին վողջույն:

ԲՈՒՈՐԸ.— Ուուա՛...:

ՀՐԱԶ.— (Բարձրամուտ և պատշգամբ): Ընկերներ, վող-
ջույն եմ բերել Տեքստիլի մեր շեֆ յեղրայր բանվոր-
ներից: Մենք պինդ ենք: Այսօր գործարանի մի
մասն ել աշխատանքի անցավ: Յերեկ մեր բանվոր-
ները շարաքորյակ կազմակերպեցին ու յերկու
սերմազաիչ, յերեք դուժման, մեկ քամհար մեքենա
դնեցին այսօր մեզ նվեր բերինք: Կեցցե մեր կա-
պը, կեցցե մեր մեծ առնը...:

ԲՈՒՈՐ.— Ուսում՝...

ՆԱԶԵ.— Սիրելի բնկերներ:

ԲՈՒՈՐԸ.— Նազեն... Նազեն և խոսում...

ՆԱԶԵ.— Յես նոր եմ գրադես դարձել: Ծառ բան չունեմ խոսելու: Բայց ինձ բաժ կք հանաչում: Խորհրդալին իշխանութունն աչքս ու մխարս բաց արեց, յայտ աշխարհ բերեց: Ընկերներ, կեցցե բանօրներին ու գյուղացիներին դաշինքը:

ԲՈՒՈՐԸ.— Կեցցե... կեցցե...

ԵՄՐԵ.— (Հրաչին մտանկալով առենձին): Ախ, յերանի ձեզ:

ՀՐԱԶ.— Ինչո՞ւ:

ԵՄՐԵ.— Մեքենա յեք բանեցնում, յես՝ չափ: Առաջ են ել չկոր: Յերկու ասորի յե, ինչ վոր ազատվել եմ խալիսի գոմից, չորս փթանոց կողովի աակից ու հիմի իմ թանրի լամաշն եմ ուսում:

ՀՐԱԶ.— Ծա՞ռ աչքս ուզում գործարան գալ:

ՍԱՄԱԹ.— Այն որը, վոր յեկել եյի ձեզ մաս, ել չեյի սեզում յես գալ:

ՀՐԱԶ.— Մենք բանօրի կարիք ունենք: Հալաքօկեցեք մի քանի բաարակ, չքաղոր բնկերներ ու յեկեք մեզ մաս Տեքստիլ, սմենայն սիրով կընդունենք:

ԵՄՐԵ.— Կզանք, Հրաչ Զան, վաղը՝ մյուս որը կզանք:

ՋԱՎԱԲ.— Բա հասեղի աշխատանքներն ս՞ով ասնի:

ԵՄՐԵ.— Այ անաշեն, կուլակները քեզ չեն սուխ: Բասարակներին լավ կազմակերպիր, նրանք հո առաջվա նման պասիօ չեն, ակախիացել են:

ՀՐԱԶ.— Այ, բնկեր Ջալար, հասր բաարակներից մի քանիսը դանդաղում եյին, վոր նրանց դանդաղաներին ընթացք չես տա, չես պաշտպանում, խոզեյիններին կողմն ես քաշում:

ՍԱՄԱԹ.— Նրանց սերմից մի քիչ Ջալարի մեջ կա, գրանից է. կողովի:

ՀՐԱԶ.— (Խոսքը կտրելով): Մենք ել միշտ կզանք, թե

բան է՝ տղաներն յեկան Տեքստիլ՝ մեր զնալ-զալն-
ալելիի հաճախ կլինի:

ՆԱԶԵ.— Ընկերներ, յեկեք վերև, ժողովն սկսենք:

ՀԱՍԱՆ.— Լավ կլինի, ժողովը դուրսն անենք, յեղանա-
կը լավ է, ներսն ել չենք տեղավորվի:

ԲՈՒՐԸ.— Ճիշտ է, դուանը ալելիի լավ է, նալիլը մեզ
համար բալը լայնացրել է:

ԳԱՍԱՆ.— Ընկերներ, եսր յսեցինք, վոր մեր Տեքստիլ-
ի բանվորն սասց— յերկու հարյուր նոր ստանոկ
նորից ալելլացալ: Գաղաքը զարգանում է, նա
զալիս է մեզ ողնելու: Գութան, սերմազտիչ, իսկ
վազը՝ արահտուր: Գյուղի տնտեսութունը յետ է
մնում: Մենք չլթով ենք վարում, դուլթանով պետք
է վարել: Իրարից բաժան-բաժան տնտեսութունն
արդյունք չի տալիս: Մեր հարևան դյուզբուս
մխոցել են, կուլեկտիվ են կազմել...

ԵՌԵԿ.— (Չհամբերելով): Մեր զեկավար որդանները
վորուել են մեծ արւտնութուններ տալ կոտնան-
սութուններին.— ողնել սերմվարկով, լծկաննե-
րով, մեքենաներով...

ՍԱՄԱԹ.— Տրակտորով...

ՍՈՆԻԿ.— Այո, արահտորով, շուտով տասնյակ արակ-
տորները սխտի վարեն մեր կոլտնտեսութունների
դաշտերը...

ԱՄԲԵ.— Ճիշտ է, տեսեք մեր հարևան դյուզբուսի կոլ-
խոզները...

ՄՈՒՍԱ.— Ախր, այ դյուզացիք, Գյուլիի դյուզի օրե-
նալը մեր աչքի առաջն է, ենտեղի քասիրներն ան-
ցյալ տարի հողագտադործական արտել կազմեցին,
պետութունից դուլթան տարան, վարկ սասցան,
այս տարի հաց ել ունեն, սերմացու ել:

ԵՄԲԵ.— Ես տարի նրանք արդեն կոլտնտեսական են...

ՄՈՒՍԱ.— Առաջարկում եմ՝ ես մեծ ասնը հարգելու
համար կազմենք կոլտնտեսութուն ու ինքս ել ա-
ռաջինը դրվում եմ:

- ՄԱՐԿՈՍ.**— Ե՛ս ելի:
ԻՍԿԱՐՅԱՆ.— Ե՛ս ելի:
ՄԻ ԳՅՈՒՂԱՅԻ.— Ի՛նձ ել գրի՛...
ՄԻ ԳՅՈՒՂԱՅԻ.— Գրի՛ր, լայլ բան է, յետ ինչս ան-
 ձամբ անաս մանց Գյուլի չբաժարները հարստա-
 նում են:
ԻՍԿԱՐՅԱՆ.— Ինձպես չբաժարը վոր չդրվի, բա ա՞վ
 կգրվի... Կեցցե խորհրդային իշխանությանը:
ՋԱՎԱԿ.— Եղ ի՞նչ արիք, զեղացիք, յետ յետ մնացի:
ՄՈՒՍԱ.— Հարա շատ յետ կմնաս... տեղդ աաք է, վո-
 չինչ, կայիլի գութանից կողավետ, աներգ է, յո-
 լա կասնի: (Բոլորը ծիծաղում են):
ՄԱՐԿՈՍ.— Ի՞նչ է, Չալարը ձեր աչքը հանե՞լ է, բոլ-
 չե իկները չեն ազում զբաղետ մարդու վրա արե-
 տանի:
ՋԱՎԱԿ.— (Բարկացած): Սաքինե, լսի՛ր, քո դործը չի:
 (Գառնալով բոլորին): Կնիկ է, բերանը բաց, խնկը՝
 կարճ...
ՄՈՒՍԱ.— Կույտիների մահն սկսվեց:
ԻՍԿԱՐՅԱՆ.— Մահվան դուրը նոր բանեց, եննեց հեշտ
 չեն ստակի...
ՄՈՒՍԱ.— Այ դյուղացիք, մեր դյուղումն ել սոցխա-
 լիչժի հիմքը դրինք...
ՆԱՉԵ.— Ա՛յ ջան, մի բողե ինձ լսեք: Ո՛վ վոր ինձ դի-
 տի, ի՞մ քաշածը դիտի ու ես սրը անանում է, նա
 չի տա իրականության չե: Փառք խորհրդային
 իշխանությանը: Այ կանայք: (Խոսքն աղղում է
 հավաքված կանանց): Յեղեք ինձ պես, Չուրեղա-
 յի պես: Ես շորերը, ես հուլանքները: (Յույց
 տալով գլխների գարդերն ու շորերը): Մեղ կապում
 է հնի հետ: Մի՛րս, այ Մի՛րս, աճա՛թ չե՞ս անում, քո
 ես ջահել կնոջը պահում ես հին ձևի շորերի
 մեջ, հուլանքներ, հյուսեր...
ՄԻՐՈ.— Նուրե ջան, հիշա ես տաում, կնոջս դիտի թա-
 սը հան դեն չդրաիր...

ՆԱԶԵ.— (Մտտեմունք ե Միբոյի կնոջ գլխից քար.
ծաւկալը հանում, բոլորը ծիծաղում, ծափահա-
րում են): Յեղեք տղամարդու հետ հալածար,
միասին աշխատենք, յերկիրը կառավարենք:

ՄՈՒՍՍ.— Այ, պարի վախտը յեկալ, գունաչիներ,
սկսեք, պարեւ էմ ուզում: (Զուռման նվագում ե-
բոլորը շուրջալար բռնած յերգում, պարում են):

Վարագույր

Տեքստիլ գործարանի մանվածքային ցեխի մի մասը: Մեքենաների ազմուկ: Մանվածքային մեքենայի վրա աշխատում են յեքեք հողի—կմբեն, Սանիկն ու Միբոն:

ԵՄԲԵ.— Հիսուն մեար անց կացրի: Յեքեք սուբլիմ Կրնայ Լենինյան ֆոնդի ուժեղացման:

ՍՄԵԼԿ.— Խորհրդային Միության մեջ քանի միլիոն բանվորներ աշտր իրենց միտքա աշխատանքը աղին մեր մեծ ուսուցիչ Լենինի անվան ֆոնդին:

ՄԻԲՈ.— Իմը 50-ից էլ անցավ: Լենինի մահվան 7-րդ տարեդարձի որը յես էլ մասնակցեցի, տալով իմ հանդստի 8 մամբ, իմ սիրելի ուսուցչի զույժի ամբացմանը:

ԵՄԲԵՆ.— Ջա՛ն, աղերք, ջան, դես մի մամ էլ կաշխատեմ— աշտրվա սղի առթիվ հրավիրված ժողովին հանդիստ խղճով մասնակցելու համար:

ՍՄԵԼԿ.— Աշտրվա մեր աշխատավորձը զործարկումը վորոշել է հատկացնել Տեքստիլի մուտրի լայնացմանը, իսկ մի մասն էլ շեֆ-գյուղի մանկապարտեղի բացմանը:

ՄԻԲՈ.— Ուսոս՛... իմը 60-ից անցավ: Թույ մեր յննթաշեֆ գյուղը, աշտինքն՝ մեր գյուղն իմանա, վար բանվոր գառակարդն ամեն ինչ անում է դյուզի համար: Նույնիսկ հանդստի, սղի ու ուրախության որը մտածում, աշխատում է մեծ գործի համար:

ԵՄԲԵ.— Յեքեք տարի տաջ, վոր յես յեկա գործարան, դրեք-կարգալ յեյի իմանում: Իմ առաջին գառապարքի մեջ գրված էր— ԵՖանվոր ու գյու-

ղացի, դաշինքը պնդացրեք, մոր ձեզ չտապա-
լենեք...

ՍՈՆԻԿ.— (Միծաղելով)։ Լենինն ե ասել, եզ յես վաղուց
գիտեմ։

ՄԻՐՈ.— Գյուղում շատ դործ կա անելու։ Անցյալ որը
քյուղ եյի դնացել, եզ շանվորդի կուլակներն ու ի-
րենց պոչները եյի խառնել եյին կոլանտեսուլթյան
դործերը։ Եյի ինչեր ասես չեն տարածում են շան
լակոտները դյուղերում։ Ուղում են կոլանտեսու-
լթյունը քանդել, ներսից պայթեցնել...

* ԵՄՐԵ.— Գլուխները քարով կտան։ Ելա, թե մի վոսս
գյուղ կընրին, նրանց ք՞քն ենպես կտրեմ։ Արձա-
կուրդիս կդնամ դյուղ, տղաներին կողնեմ։

ՍՈՆԻԿ.— Գյուղի չքավորի ու միջակի միացյալ ուժե-
րի դեմ վոչ մի բան չի դիմանում, միջակը վերջ-
նականապես դալիս ե դեպի կոլանտեսուլթյուն։
Կուլակի տասնները հալած յուղի տեղ չի ընդու-
նում։ (Եմբռնի մեքենան փչամուս կ)։

ՍՈՆԻԿ.— Միբո, տես եմբռնի ստանդեր ինչո՞ւ կանդ-
նեց։ Գնա սգնիր, յես քո մեքենային կնայեմ։

ԵՄՐԵ.— Հին մեքենաների լեզուն լավ եյի հասկանում։
Ես նորերը, չնայած լավ են, բայց մենք անիորձ
ենք. մի ինչ մոր բան ունի, խելքս չի մանում։

ՄԻՐՈ.— (Միծաղում ե)։ Իհարկե, վոր մի բան կա, գու-
ել բան ասացիր։

ԵՄՐԵ.— Յեթե քո խելքը կհասնի, յեկ սարքեր։ Դու ել
ինձանից պակաս չես, թե կարող ես, ընկերոջն ող-
նիր։

ՄԻՐՈ.— Մեքենաս ել կապրիզ ունի։

ԵՄՐԵ.— Մեր հաշվապահից ել կապրիզնի յե։ (Ամբողջ
ծառամակ Միրոն ու Եմբռն մեքենայի պոռուտակ-
ները բանդում են ու նայում, բայց չեն կարողա-
նում մեքենան գործի դնել)։

ՍՈՆԻԿ.— Նոր մեքենաներ են, դժվար ե միանդամից
սովորել։ Կամաց-կամաց կսովորենք։ Սրանից

յերկու ասորի աստջ հին մեքենաներից եւ չեյինք
հասկանում: (Մտնում ե վարպետը):

ԵՄԲԵ.— Պապաշա ջան, մի տես ինչու՞ մեքենաս փշա-
ցալ: Ի՞նչ մտալ մեջը: (Մի՛րո՞ն ու Եմբեն յետ եմ
փաշվում: Պապաշան մտտեցում ե մեքենային ու
սկսում ե ասրփել):

ԻՎԱՆ.— Դործարանի մյուս ծայրին աշխատում եյի,
իմացա, վոր մեքենա յե կանգ տակ, փշացել:
Հարյուր մեքենայից, յեթե մեկն ել կանգնի, ծայ-
նից կխմանամ:

ԵՄԲԵ.— Ախր եղ զո՞նց ե լինում, պապաշա, վոր եղ-
պես շուտ իմանում ես:

ԻՎԱՆ.— Դու ել վոր ինձ նման 40 ասորի ես դործում
աշխատես՝ կխմանաս:

ՄԻՐՈ.— Պապաշիս պես ազից վարպետ, վոր ունենաս,
իհարկե, կխմանաս: Մասնապէս կա, մասնապէս ել
կա...

ԵՄԲԵ.— Պապաշեն մեքենայի բժիշկն եւ Այ, հիմա
զոնց վոր լինի՞ մեքենան կաշխատի:

ԻՎԱՆ.— Իհարկե, վոր կաշխատի: (Մեքենան կամաց
կամաց սկսում ե աշխատել):

ՄԻՐՈ.— Հիվանդն ասպջացալ:

ԵՄԲԵ.— Ուստա...

ՍՈՆԻԿ.— Եղ զո՞նց յեղալ...

ԵՄԲԵ.— Իժիշկը գիտի իր դործը:

ՄԻՐՈ.— Պապաշա, ճիշտ ասա, եղ զո՞ր զինան եր
փշացել:

ԻՎԱՆ.— (Յույց տալով): Այ, տեսէք: Հենց ես սատա-
նի ճուտն եր, վոր կա: Դե, յետ դնացի: Ուր վոր ե՞
շարաչի մտմանոց: (Իվանը գնում ե՝ մյուսմերն
սկսում եմ աշխատել):

ԵՄԲԵ.— 60-ին հասալ, յետ ել անցա:

ՍՈՆԻԿ.— Իժը 70 մեքենն ե մտանում:

ՄԻՐՈ.— Յսխմանասուն յերեք: (Լսվում ե՝ սուլիչի ծայ-

նը): Դե՛հ, յես գնացի, այսոր ժողով ունենք: Կտպանն, աղերք, շտապեցեք: (Գնում է):

ՍՈՆԻԿ.— Եես ել պրծաւ. հասցրի 80 մեարի: (Մեքեմն ուղղում է): Եմբե, շուշանտա, կտոր բջիջում քո քննությունն է, քո բնդունելության հարցն է դրոջած, վերջացրու: (Գնում է):

ԵՄՐԵ.— Լա՛վ, լա՛վ, կզամ:

ՀՐԱԶ.— (Գրսից): Եմբե ջան, շուա յեկ, կտոր պլախ քրտնես: (Քրֆում է):

ԵՄՐԵ.— Գալիս եմ, Հրաջ ջան, դալիս եմ, ես բոպելին կզամ: (Պապաշի սարքած պտուտակը դիտումը դուրս է հանում, նորից ուղում է սարքի, սարքում է, մեքեմն գործի կգում, մեքեմն կամեցալոր աշխատում է): Ուոոա՛... (Գլխարկը վերցնում է): 81 մեար է, դե հիմա հանդիսա խոջով դեամ ժողովի:

(Քեմը մքնում է: Տեսարանը փախադրվում է ցեխի կայսիր անկյուն: Եմբեն ուրախ ներս է մտնում: Բալորը ծափահարում են, բացականցում): Կեցցե բյուրդ պրոլետարիատի ներկայացուցիչը: Եմբե՛, արի, ե՛:

ՀՐԱԶ.— Եմբե ջան, արի՛, հարսանիքդ է, մեռանք սպասելով:

ԻՎԱՆ.— Առանց հարսի՞, (Ընդհանուր ծիծաղ): Արժանի յե, մեր կուտակցության, քվեարկել:

ՍՈՆԻԿ.— Արժանի յե:

ԲՈՒՈՐԸ.— Ընդունել, ընդունել:

ՀՐԱԶ.— Ընկերներ: Ընդունելության բնդանուր կարդ կա, պետք է պահպանել: Քվեարկությունը ցուց կտա: (Կարդում է Եմբեյի դիտումը): Յդոյե Եմբե: Ուղում եմ կամունխաների շարքերը մանել, չքալոր, բատրակ, տանջված եմ յեղել, ալժմա բանվոր: Յնդրում եմ չմերժեք, Լենինի մահվան տարեդարձին ինձ մի մերժեք: (Ռուսն ծափեր, բացականցում քյուններ՝ ընդունել):

ՀՐԱԶ.— (Չամդում ե) : Մի քանի խոսքով քո կենսա-
դրությունը պատմիր :

ԵՄՐԵ.— (Հպարտ) : Ընկերներ, Առում են 28 տարեկան
եմ : (Երծաղ) : Ննջած որիցս յեղել եմ բաարակ՝
մեր գյուղում՝ Սայիլ աղայի տանը : Վայ բե
ձնակիրո զարմանի կողովը մեջքիս կզած ե յեղել :
Մինչե 28 թվականը բաարակ եմ յեղել, հետո յե-
կել եմ ձեզ մտա : Ահա բարբը :

ԶԱՅՆԵՐ.— Քվեարկել... քվեարկել... :

ՀՐԱԶ.— Լուսեցեք, — համբերություն ունեցեք : Ընդու-
նելության կարգ կա : Կենսադրական հարցեր ո՞վ
ունի :

ԶԱՅՆԵՐ.— Վոչ վո՞ք, վոչ վո՞ք :

ՀՐԱԶ.— Քաղցրադիտական հարցե՞ք :

ԶԱՅՆԵՐ.— Պեաք չի :

ՍՈՆԻԿ.— Ինչքան գիտի, բաղական ե : Քաղիմբակում
յեղել ե :

ԻՎԱՆ.— Հետո էլի կախորի : (Խվամի կիսատ, սխալմե-
րով խոսակցությունը միշտ բոլորի ծիծաղն ե շար-
ժում) :

ԵՄՐԵ.— Ընկեր նախագահ, յեթե հարցեր չկան, ինչ
վոր քաղիմբակում սախորել եմ՝ պատմեմ :

ԻՈՒՈՐԸ.— Պեաքը չի... : Քվեարկել, Եմբեն ջրանեց :
(Երծաղ) :

ՀՐԱԶ.— Քվեարկում եմ : Բյուրայի կարծիքը զբական
ե, ո՞վքեր են կողմնակից, վոր Եմբեն ընդունվի
կուսակցության մեջ : (Բոլորը ձեռք են բարձրաց-
նում և քվեարկում, ծափահարում) :

ՀՐԱԶ.— Դեմ... չի... ձեռնադահ չկա, միաձայն
ընդունվում ե : (Ծափահարություն) :

ՄԻՐՈ.— Մի խնդիր ունեմ :

ՀՐԱԶ.— Խնդրեմ :

ՄԻՐՈ.— Ընկերներ, մեր յենթաշեփ գյուղի կռվածա-
սության զբությունը վատացել ե : Կուլակները
խառնում են : Անցյալ սրը նամակ էլին գրել : Մե՞նք

պիտի ողնենք: Մեր միջամտութիւնն անհրաժեշտ
է:

ՄԻԱԶՍՅՆ Հարկավոր է մի ուժեղ բրիգադ ուղարկել,
իսկ յենթաշեփ գլուղի բանվոր ընկերները, վո-
րոնք մեր դործարանումն են աշխատում պարտա-
վոր են արձակուրդը գլուղում անցկացնել:

ԻՎԱՆ.— Եմբնի ղեկավարութեամբ, սա կլինի նրա
համար կուսակցական առաջին փորձնական հանձ-
նարարութիւնը, Տ որ ժամանակով:

ՍՈՒԻԿ.— Պատշաճ ջան, ճիշտ եւ ասում: Եմբն նրանց
լավ է ճանաչում, չքավորների ու բատրակների
մեջ հարգանք ունի, թշնամուն քոքից է ճանա-
չում:

ԻՎԱՆ.— Մեր տղաներից մի քանիսին էլ ուղարկենք
թող զնան, կոլտնտեսութեան դորձին մտտիկից
ծանոթանան:

ՄԻՐՈ.— Յեթե ուղում եք՝ յես էլ կզնամ:

ՀՐԱԶ.— Ծիշտ է, ճիշտ է, ընկերներ: Բրիգադի համար
առաջարկում եմ հետեյալ ցուցակը... Սոնիկ, Եմ-
բն, Իբրահիմ է յես:

ԲՈՒՈՐԸ.— Ծիշտ է, լավ է: Համաձայն ենք:

ՍՈՒԻԿ.— Ընկերներ, առաջարկում եմ այսուլա մեր
աշխատանք դումարից մի վորոշ մասը հասկացնել
յենթաշեփ գլուղում մանկական հրատարակի կադ-
մակերպմանը: Գործարկումը Նույնպէս վորոշում
ունի:

ԲՈՒՈՐԸ.— Համաձայն ենք: Կեցցե՛ Սոնիկը:

ԻՎԱՆ.— Առաջարկում եմ, վոր բրիգադը հենց այսօր
էտէ՛ մեկնի:

ԲՈՒՈՐԸ.— Ծի՛շտ է:

ՄԻՐՈ.— Յես պատրաստ եմ:

ԵՄԲՆ.— Յես է՛լ:

ՀՐԱԶ.— Դե, տղերք, համաձայն էք:

ԲՈՒՈՐԸ.— Այո՛, այո՛:

- ՀԲԱԳ.— Դե, տղերք, գնանք պատրաստվենք: Փողովը
 հարստարարում եմ վաղված:
- ԻՎԱՆ.— Ընկերներ, մեզ տեսնեմ, կոլտնտեսությանը
 լո՞վ պեղացրեք:
- ՄԻՉԱՆ.— Պինդ հույ տվեք, մի վախենաք:
- ՍԻՆԻՎ.— Մեր կանակը պինդ է, ս՞եմ էջ պիտի վախե-
 նանք:
- ԻՎԱՆ.— Տեսեք հո՞, միջակներին շխտածացնեք:
- ՄԻՐՈ.— Դյուղի աշխատանքին խամ չենք:
- ԻՎԱՆ.— Դեհ, բարի ճանապարհ, կոլտնտեսության ա-
 ճումը ազանավեք: (Դնում են):

վարագույր

Պալիլի գոմը: Պալիլն ինչ վար բան և սոյոթ-
բեցնում Սաքիներին: Նստած կողք-կողքի փափու-
սում են:

ԿԱԼԻԼ.— Ել չեմ ասի, Հա՛... ասածներս մեկիկ-մե-
կիկ կկատարես: Կգնաս քոլորի մոտ ու նրանց
կանանց հետ կխոսես: Կասես, վոր ետր Հոգն են
միացնում, եդուց ել ձեզ կմիացնեն, վոնց վոր
ասվարի նախիր: Ել մարդ ու կին չի լինելու:
Հասկացա՞ր: Կասես, վոր կոմունիստների ծրու-
ղիքն եղպես և: Դե դժա, ել մի կանդներ: (Սաքի-
ներն զննում է):

ՄՈԼԼԱ.— (Ջգույշ ներս մտնելով): Բարի յերեկո,
Պալլի՛լ...:

ԿԱԼԻԼ.— Ինչի՞ ուշացար:

ՄՈԼԼԱ.— Հաղիվ յեկա: Մի ժամ և թափառում եյի
փողոցում, հեաքս կոցնելու համար: Են շները,
կոմսոմոլները, կտաաղել են: Սամաթն իր ընկեր-
ների հետ, վորսի շների պես հնանում եյին ինձ,
թե ուր եմ գնում:

ԿԱԼԻԼ.— (Վախեցած): Ե՛յ, իմացա՞ն:

ՄՈԼԼԱ.— Ձե: Գնացին Եմբեյի տուն: Ջավարը ճամ-
փին պատահեց, ասաց, վոր ժողով ունի, հետս կգա:
Բոլորն ել Եմբեյի տանն են:

ԿԱԼԻԼ.— Եմբեյի աս՞նը: Հեյ դիտի աշխարհ... Տունը
ս՞վ չինի, ս՞վ վայելի... Ինձ իմ սթախից դոմն են
խոթել, շները սենյակներումս բաղմել: Ինչու
չատկացնեյի, վոր հիմա գլխիս պտտուհաս
չլառնար... Հե՛յ, աշխարհ, հե՛յ... Ե՛՛ կապ
տավարից 10-ն և մնացել են ևլ են ուղում խել...:

ՄՈԼԼԱ.— Վոչինչ, Պալիլ, սիրադ մի կոարի, աստված
մեծ և, ետպես յերկար չի մնա:

ԵՍԼԻԷ.— (Յերկար լուսըյումից հետո)։ Եստք ի՞նչ արիք։

ԲՈՒԼԱ.— Մարտգում բախականին մարդ կար Հախաք-
ման։ Իրենց սասցի, վար մեր որենքին գեմ և
խառն սպրեւը, սասման և սահմանել առանձին
սպրուստը։

ԵՍԼԻԷ.— (Անհամբեր)։ Ել սերի՞չ։

ԲՈՒԼԱ.— Ասացի, վոր հոգերը միացնելուց հետո, և
բախ Հոգ չի մնա, իսկ չեթե կոյանտեսություն
չմանենք միացման հոգերը կրտմանեն, կոյանտե-
սությունը կբանդոյի։

ԵՍԼԻԷ.— Ել սերի՞չ։

ԲՈՒԼԱ.— Ասացի, վոր կոյանտեսությունը հարամ և,
կոյանտեսականը արքայություն չի գնա, մեռելը
Հոգի մեջ չի մնա։ Հախաքմաները չերդում ամին
հոգերը չմիացնեն, կոյանտեսություն չմանեն։

ԵՍԼԻԷ.— Ես գեղեցային տեսն՞լ ես թե վոր։

ԲՈՒԼԱ.— Տեսա։ Արագ գնում էր, նա ինձ սասց, վոր
քիչ հետո կգա։

ԵՍԼԻԷ.— (Անհամբար շարժումներ և անում, արագ-
արագ ծխում և, քի տակ փնրփնրում, իմքն ի-
րենի հաշիվներն անում ու դառնալով Մոլլային)։
Դիտե՞ս ինչ, աշուն և, թե հիմա չհաջողոյի նորե-
քին բնգունել, հոգերը միացնել, գարնանն ևլ չի
հաջողոյի, հիմա ցեղ կանեն առանձին հոգերի վրա
ու սրծամ։ Չմեռն ևլ խառնակշություն կգցենք ու
կբանդոյի, կդնա։ Դժվարը հիմա չե։

ԲՈՒԼԱ.— Չախարն ի՞նչ արամ. մի քանիտի հետ ևլ նա
սխախ խտակը, չե՞։

ԵՍԼԻԷ.— Չախարը վորչինչ, նա կոյանտեսության ներ-
սից աչխատում և, նրա գործը դժվար և, բայց
մարդը մի քանիտի հետ արդեն խտել և, համա-
ձայնել ևն կոյանտեսությանից գաւրս գալ։ Չա-
խարը չնայած կուսակցական և, բայց մերն և...

(Դոսան փոռոց, արագ ներս ե մտնում հուղեղան շնչակառուր բարեւում) :

ԽՈՂԵՂԱ.— Յորեմն ու դարին բաժանեցի, մի քանիսին ել խոտաացա չթից, յնդից ուղենի : (Յերկար լուր-բյումս դես ու դեն ե նայում) : Ձե, լալ կլինի :

ԽԱԼԻԼ.— Աշխարհի հետ մարդիկ ել են փոխվել : Այսոր խոտում եյի են վորբ Իտոյի հետ, մի ժամանակ ասելի՛ դնա ծովն ընկեր, կզնար, իտի հիմա... Մարդիկ լեղու յնն դրել բերանը, թե են տվել : Կոլանտեսության ես տարվա բերքը ենենց ե կշտացրել, հեշա չի համողվելը :

ԽՈՂԱ.— (Ջղայնացած՝ գոմում նեմում ե) : Ջախարն ուշացալ... Մի բան կա... (Վերկից բարձր խոսակցության ձայնի եմ լսում), կարծես նրանց մեջ կսիլ կա...

ԽՈՂԵՂԱ.— Նրանք մին ել տեսար ժողովում կոյիկին ու հենց վոր դուրս յեկան, ենպես կխոսեն, վոնց վոր իրար բերանում թքած լինեն :

ԽԱԼԻԼ.— Ուշացանք, ուշացանք, պետք ե ուրիշ բան մտածենք :

ՄՈՂԱ.— Ի՞նչ :

ԽՈՂԵՂԱ.— Յես ել մի ուրիշ բան եմ ուզում տեսի :

ԽԱԼԻԼ.— Կոլանտեսության պահեստար այրենք ե լուր տարածենք, վոր խոշոր դեղծում ե արել պահեստապետ կոմունիստ Մուքոն, դրանով թե՛ կոմունիստները կխոսյառակվեն ե թե՛ կոլանտեսությունը սերմացուից կզրկվի...

ՄՈՂԱ.— Լալ միաց ե... յե՞րբ...

ԽԱԼԻԼ.— Նգուց գիշեր...

ԽՈՂԵՂԱ.— Շատ լալ... եդ իմ ձախ ձեռքի դործն ե... (Լուր-բյումս) : Իսկ Սամաթի սպանելը մնա՞ց :

ԽԱԼԻԼ.— Ձե, եդ ես գիշեր կլինի... Եսոր նա գյուղի դարադուլն ե, կարծեմ, մեր թաղումը : Յերեկ եդ մասին վերջացրել ենք : (Քիչ կապտծատ) : Ա՛յ տեսեք, վաչ վագ չիմանա :

ՄՈՒԼԱ.— Յեկեք յերդվենք...

ՁԱՎԱՐ.— (Ներս և մտնում քրտնած, շնչալիտար)։

Ի՞նչ եք նստել... Դունտակ ժողովը վարոշեց՝ նոր անտեսություններ ինչքան կարանք ընդունենք, հողերն էլ շատով միացնենք։ Ի՞նչ անում եք՝ շուտ արե՛ք։

ԵՄԻՆԻՆԻ.— Հեռա՞...

ՁԱՎԱՐ.— Սամաթը դարձաւ և նշանակված չորանենց թողուցիք։ Ինչքան արի, վար ինձ էլ նրա հետ նշանակեն, սպասը ի՞մ ձեռքով յեփելու համար, չհաջողվեց...

ԵՄԻՆԻՆԻ.— Դրա մասին մի մտածիր։ Ղաչախ Ալին մեր գյուղումն է։ Են սրբա մեր վարձման համարձայն նա կսպանի ու զիշերով գյուղից կհեռանա...

ԽԱՒԻԼ.— Դա սմենից լավ գործը կլինի։

ՄՈՒԼԱ.— Ատա՛ված նրան կարողություն տա։

ԽԱՒԻԼ.— Սեղ բոլորը իր ճամբով կդնաւ (Ջալվարին)։
Դու ևն առա, վա՞ր հողամասի վրա յե խոտքը։

ՁԱՎԱՐ.— Ղաղանչի գյուղի վրա, նոր ընդունվածներին հողերի միտարեն այն ևն կարելու։

ՄՈՒԼԱ.— Վա՛յ դրանց քոքն աստված կարի, գյուղի սմենայով հողի վրա յեն աչք սնկել։

ՁԱՎԱՐ.— Բոլորն էլ ետակի վարդերն են, հողից հասկացող, զիտեն, բա՛։

ԽԱՒԻԼ.— Հեռա՞։

ՁԱՎԱՐ.— Ի՞նչ հեռա... Հեռա այն, վար նամակ և ասացվել ևս քանի որս քաղաքից բանվարական մի բրիգադ և գալու մի քանի սրով։ Կոլանանտությանն աճելու յե, հողերը, գործիքները միացնելու ևն. վերջապես ի՞նչ խմանամ, կարանք...

ԽԱՒԻԼ.— Հեռա՞։ Հո Եմբեն չի՞ դալու։

ՁԱՎԱՐ.— Ո՞վ և խմանում։ Նա վոր դա...

ԵՄԻՆԻՆԻ.— Թող գա, մենք հենց ևս զիշեր կսկսենք

Նրանց փլալն յիտել, վաղը պատրաստ կլինի, թող
դան ու ուտեն:

ՋԱՎԱՐ.— Ի՞նչ փլալ, ի՞նչ եք ասում, վոչինչ չեմ
հասկանում: Եղ ինչ եք վորոչել: Ինձանից դադա-
նիք եք պահում:

ՄՈՒԼԱ.— Վոչինչ

ՋԱՎԱՐ.— Վո՞նց թե վոչինչ, Բա յե՞ս չիմանում:
Կոլանտեսության նախադաս լինեմ ու չիմանա՞մ:

ԽԱԼԻԼ.— Վոչինչ, Սամաթի մասին ե խոսքը:

ՋԱՎԱՐ.— Սամաթի մասին չե՛ս նրա մասին գիտեմ:
Ուրիշ բան ել կա, ինձ չեք ասում: (Ուզում Ի
գլալ): Լա՛վ, մի՛ ասեք:

ԽԱԼԻԼ.— (Վախեցած): Լա՛վ ջահելություն մի անի,
Սուղեղա, ամեն ինչ Ջավարին պատմի, նա
մերն է:

ԽՈՂԵՂԱ.— Ես գիշեր Ալին Սամաթի հաշիվը կմաքրի,
խեղ վաղը գիշեր պահեստը կայրենք, վարպետի
մուրմունք:

ՋԱՎԱՐ.— Սամաթի հաշիվը... կոլտողի պահեստը...
Լալ ծրարիր ե... Թե իմացվեց՝ ինձ տեղն ու տե-
ղը կստակացնեն:

ՄՈՒԼԱ և ԽԱԼԻԼ.— (Միասին): Յերդվել ենք, պահես-
տը դեռ ո՞վ ե իմանում, գուցե չվառենք, քեզ
կմեղադրեն...:

ՋԱՎԱՐ.— Կուտակցական եմ. շատ-շատ մեկ տարի
նստեմ, բայց կապրենք: Ախր հենց իմ պապենա-
կան հողերը Ղազանչիի դյուղն է:

ՄՈՒԼԱ.— Վեր կացեք, ցրվենք: Սամաթի սպանության
լուրը հենց վոք դեղն իմանա, բոլորս ել տներինս
դուրս գանք ու նրանցից շատ հարայ հրոց դցենք:

ԽԱԼԻԼ.— Հերիք է, կոխվե՛ թող պինդ լինի, կամ դե-
սը, կամ դեն: (Հրեռում են):

Վարպույր

կայիլի տան բակը, բարբր բեմի վրա յեն:

Սամաթի սղանաթյան առթիվ սուգ և հուզմունք:

ԲՈՒՍԱ.— (Միլիցիոններին): Բա վա՞նց չգտաք ե՞:

Սամաթի պէս պի վրա ձեռք բարձրացնել կլի-
նե՞ք:

ԻՍՄԱԵԼ.— Սղանոցին թե ձեռքս տան, առամներովս
կբբբբբ:

ԵՆՆԵՆ.— Յես ել կխեղդեմ...

ԲՈՒՍԱ.— Եսանդ սե մատ կա խաւնած...

ԻՍՄԱԵԼ.— Ես գլխիս վիտ, վոր ձեր մատը խաւն ե:
Մերաւ կգտես և ասում: (Ակնարկում է Եղալիլին,
և ողբալիլին և՛ Մուլալիլին):

ԲՈՒՍԱ.— Ախոսս, Սամաթ: Տղան մի գեղ արժեք...:
(Լավում և ավտոյի ճայն):

ԲՈՒՍԱ.— Ախում... սխում...

ՀԱՍԱՆ.— Մերոնք են... Տեքտիլից են դալիս:

ԻՍՄԱԵԼ.— Սող լինի մեր շեֆը: Լայ հասալ...:

ԲՈՒՍԱ.— Բա վա՞նց: Վա՞նց ել թմացան, վոր նեղն ենք
բնկել:

ԻՍՄԱԵԼ.— Սող լինի մեր շեֆը. Լայ հասալ: (Բեմն
են մտնում Եմբեն, Հրաչը, Միրոն և Սոնիկը):

ԵՆՆԵՆ.— Կեցցե՛ յենթաշեֆ գլխի համայնքը...
Ուսում...: (Վոչ-վո՛ւ՛ ճայն չի համամ: Բոլորն էլ
բնկնված են):

ՀՐԱԶ.— Հը՞, ի՞նչ կա, ի՞նչ ո՞ւր յեք լուել: Ի՞նչ և պա-
տահել:

ՀԱՍԱՆ.— Ա՛յ, կխտսենք՝ կխմանաք:

ԲՈՒՍԱ.— Եմբե, ա՛յ, Եմբե քան, մի արի յե... Մեզ
ուր կանդնիր: Ես չեմք ուզում են մեզ հում-հում
ուտել: Սամաթին կերան, և Սամաթ չկա:

ԵՄՐԵ.— Գիտե՞ս... ճանապարհին իմացանք, բայց,
վազինչ... պինդ կացեք, չենք թողնի: Մենք դրա
համար ել յեկել ենք: Լսել ենք, վոր Սալիլիները,
Մուլանները դուրս են բարձրացրել:

ԱԱԶԵ.— Եմբն ջան, մի քիչ շուտ դայիք ելի՛, գուցե
եսպես չլիներ:

ԵՄՐԵ.— Կլիներ, շուտ տալը հեշտ չի: Դասակարգային
պայքար ե, զոհեր կլինեն, չպետք է հուսահատ-
վել, անհրատեշտ ե աչալուրջ լինել ու պայքարը
չարունակել:

ԻՍՄԱՅԻԼ.— Սուանց բանտորի վաճառը շուտ չի դա:
Հենց վոր յերևացիք, ուժ ու կարողություն ստա-
ցա, Սամաթի ցամբ վորոշ շափով մտացա:

ՀԲԱԶ.— Ընկնե՞ր... դործի անցնենք: Դանդաղելը
հանցանք ե: Դե, խոսեցեք, ի՞նչ ե պատահել:

ՀԱՍԱՆ.— Ել ի՞նչ խոսենք: Սալիլը, Սողեդան, Մուլ-
լան, Ջալարն ու սրանց կանայք հաղար ու մի
սուտ լուրեր են տարածում ու խանդարում հողի
միացումը: Սամաթի սպանությանն ել սրանց
ձեռքի դործն ե:

ՄՈՒՍԱ.— Երեկ Մուլան մեզ հավաքել ու ասում եք,
վոր այս տարի վաճառայիների բոլոր հողերը տա-
լու յեն կոլանտեսությանը, դալ տարի հավից
սկսյալ մինչև թոնդիրի ծածկոցը, հետո ել կա-
նրանց՝ միացում ե լինելու, թե այդպես ե անորեն
կոմունիստների ծրագիրը:

ԱԱԶԵ.— Կոլանտեսության համար մի վերմակ պիտի
լինի: (Միծաղ): Մի վերմակի տակ ենք պատկե-
լու: (Ընդհանուր ծիծաղ): Ես մեր Ջալարի կինը
հոր հանձնարարությամբ տնից տուն եր պատում,
ստեր եր տարածում իմ մասին, կուսակցականնե-
րի, կոմյունիստականների մասին ու բոլոր կանանց
վտարի յե հանել մեր դեմ, կոլանտեսության դեմ:

ՄՈՒՆԿ.— Թո՛ղ ասի: Ջալարի պես կոմունիստ ու կալ-

անտեսութիւնն նախագահ, վոր լինի, կինն եւ եղ-
որին կլինի:

ԱՄԲԻՆՆ.— Այ թողեմ յես ձեր աննամուս գլուխը:
Կուք ես չանից ինչո՞վ եք ավել:

ՀԱՍՍԷ.— Մանիկը ճիշտ է ասում: Երեկ յերեկոյան
Խալիբի տանը գաղտնադուր չափաբաշխին, Մո-
ղեղան, Մոլլան աւերանց պոչերը, դեռ մեղանից
էլ ներկայացուցիչ խնդրեցին:

ՀՐԱԶ.— (Ջալալադամ): Վա՞նց թե: Ի՞նչ ներկայացու-
ցիչ:

ՀԱՍՍԷ.— Ինքնակամ ներկայացուցիչ: Այսինքն...:

ԵՄՐԷ.— Դիտե՛մ: Ենցք մեղանից ե, յես ալգալես եւ գի-
տեյի:

ՀԱՍՍԷ.— (Գլուղացիներին): Ճիշտ ասեք Միի, ի՞նչ եք
սոս արել: Ջալալան է՞լ ե մասնակցել:

ՋԱԼԱԼ.— (Այլալալադամ): Ընկերներ՛ր, ինձ մի բանուկք
յես վո՛չ մի ժողովի չեմ յնդել: Ուրիշներն են յե-
ղել: Եես վոչինչ չգիտեմ:

ԵՄՐԷ.— Թո՛ւ յերեսին, յես ել ամաչում: Երեկ մեղ-
բարոցում էյիր, վոր չողերք մեր ձեռքին, չափա-
բաշխո՞ւք րան դորս չի դա, վոր չբաղորների չա-
մար վստա կլինի: Աներոջ դուստրոյով էյիր պա-
րում, իսկ չիմա ասում ե— վոչինչ չգիտեմ:

ԵՄՐԷ.— (Բոնիկով Ջալալարի ոճիքից): Դե շուտ, ի՞նչ
եք արել, ես չներք ի՞նչ են ուզում անել: Բալարը
խոստախանովք, թե չե՛...:

ԵՄՐԷ.— Քչախորների գե՞՞մ ես գործում, խոցի ճուտ:

ՀՐԱԶ.— Աճէն ինչ ասա, մտաւում ի՞նչ եք վորոչել:
Վորոչել, է՞ք կոյանտեսութիւնը պայթեցնել Խա-
լիբների սղաին: Ձե, ախպեր, ես մեկը թույլ չենք
սա:

ԵՄՐԷ.— (Մտեկնում ե Ջալալարին): Թո՛ւ... ամո՛թ
բեց: Կուսակցական տամար գրոյանում գրել, կու-
սակցութիւն, իշխանութիւն գեմ ե գործում, չես
էլ ամաչում...:

ԵՄՐԵ.— (Գռռում ե Ջավարի վրա) : Ջավար, չե՞ս ասում... միևնույն ե, կիմանանք, քո և նրանց կաշին դարախանից դիտեմ : Մեր շարքերում կան նման սրիկաններ (Դառնալով Էառնին) : Հա՛սան, դյուղխորհրդից ո՞վ կա :

ՀԱՍՍՆ.— Նազեն ե մնացել նախագահի տեղ : Նախադահին յերկու ամսով ուղարկցին կուրսեր :

ԵՄՐԵ.— (Վառակամ տոնով) : Նազե, անմիջապես բանտարկել տուր Պալիլին և Պողեդային : Մոլլային առայժմ ձեռք չտաս : Այս դործի տակ շատ բան կա թագնված : Սամաթին սրանք են սպանել : Ջավարի և ուրիշների մատերն ել խառն են այս դործում :

ՆԱՋԵ.— (Փոքր լուսքյունից հետո՝ միլիցիաներին) : Պալիլին և Պողեդային ձերբակալել :

ՀԱՍՍՆ.— (Մտռոնալից Ջավարին) : Սրան ել ե հարկավոր :

ՋԱՎԱՐ.— Ընկերներ, յես մեղավոր չեմ, նրանք վարուչել եյին կոլանտեսուսթյան պահեստը թալանել, սերմացուն և խոտը այրել, ինձանից ել եյին ուզում թաղցնել : (Բալորն իրար են անցնում) :

ՄՈՒՍԱ.— (Լումայիլին) : Վա՛յ... դեղացիք... տեսա՞ք, թե ես շանվորդիները ինչ են վարուչել : Մեր տավարն ուղեցել են սոված կոտորել, մեզ բոլորիս սովածահ անել. սրանց հավաքել ու այրել ե պետք :

ԵՄՐԵ.— Հետո ել ի՞նչ են վարուչել ժողովում : Ե՛՛մ ասա, թե չե վարքերիս տակ կառնեմ ու կտրորեմ :

ՋԱՎԱՐ.— Իրավունք ունեք : Ինչ ուզում եք արեք : (Կմկըմալով) : Թույլ չտալ նոր անդամներ մանեն կոլխոզը, աշխատել ներսից քանդել :

ՀԱՍԱՆ.— Իսկ կուսակցական տեղովդ ի՞նչ տար : Դու ել միացար, չե՞, իսկ Սամաթին ո՞վ սպանեց :

ՋԱՎԱՐ.— (Հաղիվ լսելի ձայնով) : Նրանք... Ղաչաղ Ային :

ԲՈՒՈՐԸ.— Դաշաղ Այի^ն: (Հարձակվում են Ձավարի վրա):

ՀՐԱԶ... Կոչինչ... Սրան եւ քաշ ավեր նրանց մաս: (Միլիցիաները մտակնում ե ու Ձավարիմ նույնպես տանում):

ՆԱԶԵ.— Տարեք... մերբակալեք... Եղպիսիները մեզ պետք չեն:

ԵՄԲԵ.— Կեցցե՛, Նազե...

ՆԱԶԵ.— Սրանց բոլորին պետք ե խոտի գեղի վրա դնել խոտովել: Ուրիշ կերպ վարվել չի կարելի:

ՀՐԱԶ.— Այդպես, այդպես, Նազե... կոլանտեսությանը կաղմակերպին ու ամբապնդելը հեշտ չի: Դժվար դարձ ե, պետք ե դիմանալ ու պայքարել:

ՆԱԶԵ.— Ընկերներ՛ր, վիշը մեծ ե, խիզ գարձը անհետաձգելի:

ԲՈՒՈՐԸ.— Ճիշտ ե... (Բացակամջուրյուն): Պայքարել մինչև վերջ:

ՆԱԶԵ.— Ժամանակը թանդ ե, դյուզխարհրդի ու կոլանտեսության վարչության միացյալ նխադը Հաբատբարում եմ բացված: Որակարգում մի խնդիր կա—նոր ընդունված կոլանտեսականներին հողերի միացումը:

ՄՈՒՍԱ.— Կանանց միացման հարցը: (Ընդհանուր ծիծաղ): Դա խելի խելքին մտախի բա՞ն ե:

ԵՄԲԵ.— Նոր ընդունված 2A անտեսության 47 կտոր հողը միացնելուց հետո կդառնա 2 կամ 3 կտոր:

ՄՈՒՍԱ.— Բա Եղքանը վս^նց ենք մշակելու:

ԵՄԲԵ.— Հենց գաղանձքը եղակող ե, միացած ավելի հեշտ ե մշակել, քան բաժան հողերը:

ԻՄՄԱՅԻԼ.— Բա ինչի՞ մեղ տրակտոր— մաշին չեն աս:

ՄՈՒՍԱ.— Ընկեր դյուզպայիներ: Տրակտորը ցրիվ հողի մեջ չի կարող աշխատել: Նրա համար թուճրեր չոլտաի լինեն, խա չուճ չե, վար 200 սաժենի վրա աշխատի:

ՄՈՒՍԱ.— Մոլլան ասում ե, վար են սատանի հնարած

մաշինի քիթը հողին կաշի, ել բերք չի տա, յեղածն ել մկները կուտեն: Թե մկներին պրծնի և տուն բերենք, հաց թխենք, եղ հացը մարդու ուժ չի տա:

ԻՍՍԱՅԻՆ.— Ես մեկը սուտ եւ Թալին գյուղի կոլտրնականութունը ես յերկու տարի յե՛ մի տրակտորունի, ենենց և աշխատում, տասը դուլթանի չափ: Ես տարվա նրանց հացը Արփայայը լցնես, ջուրը բանդ կլինի:

ԲՈՂՈՐԸ.— Ճի՛շտ ե:

ՀՐԱՁ.— Վերջում կա՛ ձեր շրջանում կաղձակերպվում և մեքենատրակտորային կայան, վորը սպասարկելու յե մեքենաներով կոյանանսութուններին:

ՄԲԲԵ.— Սիրելի ընկերներ: Այ, անսեք, ես տարի լավ աշխատեցիք, լավ բերք յեղալ: Ուտելու յեղալ, 300 փութ հացամթերմանը տվիք, սերմացու ել ունեք պահեստում: Մի բանը վատ ե, վոր հողերից շատ մասը բաժանված և, բաժան աշխատել չի վիճի:

ԲՈՂՈՐԸ.— Ճի՛շտ ե, ճի՛շտ ե:

ՄԻ ԶԱՅՆ.— Միացնելը լավ չի:

ԵՄԲԵ.— Եղ ո՞վ և ասում, վոր լավ չի:

ՄԻ ԶԱՅՆ.— Կոյանանսության նախադաս Ջալարն և տակ:

ԶԱՍԱՆ.— Ջալարը Խալիլների ու Կոչեղաների բերանն ե, նա չբաշխորների թշնամին ե, ձեր աչքով տեսաք:

ԵՄԲԵ.— Սիրելի գյուղացիներ, Ջալարները, Խալիլները, Մուլաները, Ղաչաղ Ալին ու նրանց նմաններն ուղում են, վոր դուք միշտ խեղճության մեջ տասարկվեք, իրենք քե՛ք քաշեն: Ինձ պես բառարակին, նրա պես չբաշխորին չեն թողնում շունչ քաշեն:

ԲՈՂՈՐԸ.— Ճի՛շտ ե... ճի՛շտ ե...

ԵՄԲԵ.— Գեղաղթի՛ք, իմ ու ձեր ուսերի վրայի, ձեռքե-

բի, մեջքի մաղդիները Խողեղաններին, Խալիլներին
աղբեցնելու պատճառով են առաջ յեկել: Սամա-
թին սպանուցները նրանք են: Բայց լավ իմացե՛ք՝
աշխարհը շուտ և յեկել, ել չկա Խալիլ, Խողեղա,
Հիմա կա՝ Մուտա, Իսմայիլ, Հրաչ, Սննիկ, կան
բանփորներ, կոյտնտեսականներ, աշխատավոր-
ներ, կա բոլորին առաջնորդ կոմունիստական կու-
սակցություն...

ԲՈՒՈՐԸ.— Ուուա՞, կեցցե: (Մտախառնաբոլորներ):

ՄՈՒՍԱ.— Դե, դեղեցիք, շուտ արեք, որն անցնում և
ցելի լավ մամանակն և, արշունա յեռում և: Հողե-
բը միացնենք, փոր արակատրոները մեջին որո-
շորս ման գան...

ՁԱՅՆԵՐ.— Հողը միացրե՛ք:

ԻՍՄԱԵԼ.— Ղաղանչիի գյուղն ենք աւղում:

ԲՈՒՈՐԸ.— Ղաղանչի... Ղաղանչի...

ԵՄՐԵ.— Դե, նպակ, քվեարկի՛ր:

ՆԱԶԵ.— Քվեարկում եմ... ս'փեր համաձայն են...

ԲՈՒՈՐԸ.— (ՁևաՔ բարձրացնելու) բոլորս... բո-
լորս...

ՄՈՒՍԱ.— Հիմա թող մեր դուշմանի աչքը դուրս գա-
գունացնենք իմաց տվեք թող դան, Խալիլների
հերն անիծած: (Դյուղացիներից մեկը վազում է
գուռնաչիմերիմ կանչելու):

ՀԻԱԶ.— Ա՛յ, Հիմա գործը լավ կզնա: Մենք յեկվոր-
ներ ենք, կզնանք, իսկ գուք պինդ կացեք, հազ-
թանակը մերն և:

ՆԱԶԵ.— Գեղացիք, առաջարկում եմ կոյտնտեսության
անունը ետորփանից փոխել ու զնել «Պայքար»:

ԲՈՒՈՐԸ.— Ճիշտ և... ճիշտ և... «Պայքար»:

ԵՄՐԵ.— Կեցցե մեր վճռական պայքարը: Բանտարկ-
վածների վերարկերյալ պրոլետարական դատարանն
իր անսղոք խոսքը կասի:

ԲՈՒՈՐԸ.— Կեցցե՛... կեցցե՛... Պահանջում ենք գեղա-
կահարել:

- ԻՍՄԱՅԼ.— Եմբեյին շենք թողնի դնա, մի քանի ամիս
թող մնա, նա շատ գործ կանի:
- ՄՈՒՍԱ.— Եմբեն տեղիս վորդին և, շատ լավ կլինի,
մենք պահանջում ենք...
- ԲՈՒՌԸ.— Եմբեն մերն և, Ջալաբի տեղ նա կաշխատի.
կոլտնտեսութունը դարձանացանը պատվով կկա-
տարի:
- ՀԲԱԶ.— Ընկերներ, դուք ճիշտ եք ասում, ձեր պահան-
ջը պիտի կատարել: Պետք և Կոմիտեյի միջոցով
այդ խնդիրը ձևակերպել:
- ԻՍՄԱՅԻԼ.— Մեր նախադաճը Եմբեն և:
- ՆԱԶԵ.— Կեցցեն մեր քյումազ բանվոր յեղբայրները...
Ուռա... (Լսվում է զուռնայի նվագի ձայնը):
- ԲՈՒՌԸ.— Կեցցե՛ն... Կեցցե՛ն...
- ՆԱԶԵ.— Դե յեկեք պար բռնենք:
Սկսվում է կյար պար: Նմբն աւ Հրաչը, Սոնիկի,
Նագեյի հետ միասին հերթով քայտիներ են յեր-
գում կոլտնտեսիտն շինարարության շուրջը և
պարում:

վարագույր

Եմբեյի բնակարանը. մեծ և լուսավոր սենյակ, մահ-
նակալ, յերկու թախիթ, մեջտեղում սեղան, աթոռներ,
կախովի մեծ բամպ, պահարան, վարի վրա կարի մեքե-
նա, պատեֆրեն, դրքեր, պատին խփած յերկու կարպետ,
հեղափոխական դեկորատիվներ և նկարներ:

ՍԵՆՅԱԿՈՒՄ ԵՄՐԵՆ ՅԵՎ ՍՈՒԼԹԱՆԸ

ԵՄՐԵ.— (Նստած Բախրիին Բերր և կարյում) Մամա,
կարդամ յիր, թե ի՞նչն է դրել մեր ֆերմայի մա-
սին:

ՍՈՒԼԹԱՆ.— Ա՛յ տնայեն, դու ել հենց ասուն դալիս ևս
թե չե, թերթն ևս վերցնում ձեռքդ, մի քիչ հան-
դրասացիր:

ԵՄՐԵ.— Դու ել ֆերմայից դալիս ևս թե չե, հանդիսա-
չես մտում, դուրպա ևս վերցնում ձեռքդ ու գոր-
ծում, իմ գուրպան ել ևս և:

ՍՈՒԼԹԱՆ.— (Միծաղելով) Եհ, ի՞նչ անեմ, տարին
մեկ հաս յերեխա յեք ունենում, դուրպա՞ յե դի-
մանում, հաղիմ ևմ հասցնում:

ԵՄՐԵ.— Յեա ել տարին մեկ անդամ սոցիալիստական
մրդման պայմանագիր ևմ կնքում: Կարդում ևմ
անանեմ մյուս ֆերմայում ի՞նչ կա:

ՍՈՒԼԹԱՆ.— Սոցիալիստական մրցումը լավ բան է.
Չիտ թե դու և նազեն պայման եք կապել Ջնդեյի
հետ՝ տարին մեկ հաս յերեխա ունենալու:

ԵՄՐԵ.— Ջնդեն ևս տարի յերկուսն և ունեցել, նա ուր-
դեն պայմանագիրը տարել է: Ա՛յ մեր, բա ո՞ւմ
համար ենք կասուցում, դրանք են լավ որ տեսնե-
լու, յեա մասաղ եղ վեցի բոլին:

ՄՈՒԼԹԱՆ.— Դե լավ լավ, մի բաժակ եւ թեյ խմիր
(սեղանի վրայի ինքնայնուից լցնում ե մի բաժակ
քեյ, շաքար ածում մեզը ու յերկարում եմբեյին) .
Ենքան տարված ես կոլտնտեսութեան զործերով .
Վոր ուտելն եւ ես մտապել, կես ես դարձել, քո
ջանք քիչ խնայիր :

ԵՄՐԵ.— (Մոտենալով սեղանին, բաժակը վերցնում ե)
Հիմա՞ եւ ջանս խնայեմ :

ՄՈՒԼԹԱՆ.— Կոլտնտեսութեանում կարծես խնայող-
նեքը քիչ կան, այ մեր հարեան Քասկն :

ԵՄՐԵ.— Դրա համար ճէ աշխոր ունի, պատի շուքերին
ե պահում :

ՄՈՒԼԹԱՆ.— Վիզը պահա՞ս ե հաստացրել :

ԵՄՐԵ.— Դրա պատճառով յերեխաները տկոյր թրե են
դաշխ փողոցներում :

ՄՈՒԼԹԱՆ.— Հետս ի՞նչ :

ԵՄՐԵ.— Հետս այն, Վոր իբրեւ լողրի, վաղը դուքս կա-
նենք կոլտնտեսութեանից :

ՄՈՒԼԹԱՆ.— Դուքս արի՞ր, կզնա հոտաղութեան կանի :

ԵՄՐԵ.— Ո՞ւմ մաս :

ՄՈՒԼԹԱՆ.— Ասենք ճիշտ Վոր եղքան վոչխար ք՞վ ու-
նի, Վոր պահի :

(Ներս եմ մտնում նազեն, Մուսան, Իսմայիլը) :

ՄՈՒՍԱ.— Բարե եմբե, բարե Սուլթան բաջի :

ՄՈՒԼԹԱՆ.— (Վեր ե կենում տեղից, աքառները տա-
լիս, վորպետոյի յեկողները հատեն) Բարով յեկաք,
աչքիս վրա յեկաք :

ԵՄՐԵ.— Ընկերներ, կարդացեք (ցույց տալով քերքը)
բալտկան մեզ դովել են, բայց թող վոչ վոք չհան-
դրատանա, բացեր շատ ունենք :

ՄՈՒՍԱ.— (Գրպանից հանելով քերքը) Բայց ճի՞շտ ե,
վոք մատաղաշի կորուստ բոլորովին չենք ունեցել .
դեռ գարունը չի բացվել՝ 1 հորթ ե 2 դառ ե
սատկել :

ՆԱԶԵ.— (Պատկարանից համուսնի և բաժանակներ, կաց, պանիք, կարագ, դնուսն սեղանիս, բեյ ածուսն) **ԽճԵՔ,** **ԿԵՐԵՔ,** **ԱՅՍՐ ԲԱՎԱԿԱՆ ՀԱԳՆԵՅԻՆՔ,** **ՆԻՍՏՐ ՇԱՍԻՐԿԱՐԵՅ:**

ԻՍՄԱՅԻԼ.— (Գառնալու Նազելիսն) **Է՞՛՛ ԲԱՆ ԿԱ, ԲԵ՛՛ Բ:**

ՍՈՒԼԹԱՆ.— **Չարմանալու Ի՞նչ կա, փառք խորհրդային իշխանութիան, սննդը Լնք դառել:** (դառնալով Նազելիսն) **Վնա՛ գա՛լուրժա՛ր քեր:** **Չժողանաս մի քու էլ սոխ քեր** (Նազելն զնուսն է):

ԵՄՐԵ.— **Տղաներից մԷն մտար, բարեխօղն են աշխատել:** **մինչև 210 աշխար սննն, կան վար 350—400 աշխար սննն:** **Այս տարի սկսողականները լրիվ ա. Տասնակից ասաջ կատարեցինք:**

ԻՍՄԱՅԻԼ.— (Հանկուսի ծնցատկորդ կարդում և) **Ունե՛մ կեռչս և աղիս հետ միասին 684 աշխար, այս քեր քեր բաշխան արդյունքները հայտարարելիս, յես անմիջապես հաշվեցի:**

ԵՄՐԵ.— (Խոսքը կտրելով) **Ապասիր առե՛մ Ի՞նչ պահ սասնաս:**

ԻՍՄԱՅԻԼ.— **Ասա տեսնե՛մ ճի՛շտ և:**

ՄՈՒՍԱ.— (Բաժակը սեղանիս դնելով) **Մաս 10,000 կիլո ցորեն:**

ԵՄՐԵ.— **Մասա՛յորապես ճիշտ և, աշխարին 15 կիլո հաշված:**

ԻՍՄԱՅԻԼ.— (Ծիծաղելով) **Լա՛վ հաշվել Ե՛մ 9720 կիլո:**

ԵՄՐԵ.— **Փթոյ սասն՝ 600 փութ...**

ՍՈՒԼԹԱՆ.— **Բահո՛, Իսմայիլ, վարան՞դ պիտի լցնես:**

ԵՄՐԵ.— **Մի բնասնիքի 6 տարվա սպրուտ և:**

ԻՍՄԱՅԻԼ.— (Արագ-արագ կարդալով ծնցատկորդուս գրածները) **3 փութ յուղ, 5 փութ պանիր, 120 փութ կարտոֆիլ, կես փութ բուրդ...**

ՍՈՒԼԹԱՆ.— **Նդ բուրբը Ի՞նչ պիտի սնես:**

ԻՍՄԱՅԻԼ.— **Դրանից հեշտ բան:** (Նազելն ներս և մըսնուսն և մի մեծ աճանով դավաբանա ու մի կապոց սոխ դնուսն սեղանիս):

ՆԱԶԵ.— Դե', տղերք, կե'րեք, հալալ քրտիքի ար-
դյունք ե' :

ԻՍՄԱՅԻԼ.— Նազե, խանդարեցիր, այսորիա ստացած-
նեքս տեղավորելով եյի դրադված :

ԵՄՐԵ.— Քանի բերքարաշխում չեյինք կատարել, Ըշ-
տապում եյիք, հիմա ել յեղածի ձեռքը շիվար եք
մնացել :

ՆԱԶԵ.— Ո՞վ, Իսմայիլն ե՞ր շիվար մնացել (պառագա),
200 փութ հացահատիկ ազատ միներման կարդով
տվել ե կոտպերատիվին՝ 2 մահճակալ, մեկ պա-
տեֆոն և կարի մեքենա դնելու համար :

ԻՍՄԱՅԻԼ.— (Շարունակելով) Մի աչք տուն եմ ալի-
լայնելու, իսկ ձմբանը 1000 ուռլլի վերցնելու յեմ
կնոջս հետ գնալու յեմ Թիֆլիս, Բաղու, մի լա՛վ
ման դամ :

ՍՈՒԼԹԱՆ.— Լավ միտս ընկավ, Նազե ջան, մի եղ դը-
րամաֆոնը սարքիր լսենք

(Նազեն պահարանի վրայից պատեֆոնը իջեցրում,
դնում ե սեղանին, մի լավ յեղանակ ջոկում,
սիրում մվագել, բայորը լսում են) :

ԻՍՄԱՅԻԼ.— Ես ի՞նչ վտակի որեր են մեզ համար, սրա-
նից 15 տարի առաջ ինչ եյինք, (դառնալով դեպի
հետ նայում ե պատերին կախած նկարներին) ընկ.
Ստալին, Մուստով, Վորոշիլով (դառնալով եմբե-
յին) Եմբե, ես մեկը վո՞րն և (հանկարծ) սպազա
կալինին, մինչև վերջ ձեզ հետ ենք, մենք
չենք թողնի վո՞չ Յալիլները Ելախ բարձրացնեն և
վո՞չ ել մեկը դրսից վոտք դնի մեր յերկրի, մեր հո-
ղի վրա :

ՆԱԶԵ.— Իսմայիլ, սպասիր (դնում ե մի ուրիշ պլաս-
տիմկա) հիմա Եմբեյի սիրած յլլի ձայնն եք լսե-
լու (բայորը լուռ լսում են) :

ՄՈՒՍԱ.— Քիչ առաջ բերքի բաշխման ժամանակ հիշե-
ցի Սամաթին :

ԵՄՐԵ.— Յես ել հիշեցի :

ՍՈՒԼԹԱՆ. — (կար ախ քաշելով) : Ի՞նչ ազա յեր. զս՜
զնայ :

ՆԱԶԵ. — Ճիշտ է, Սամաթի ժայրն ու կրնն այս աարի
126 աշխար սննն, բայց պիտի ողնել :

ԻՍՄԱՅԵԼ. — Վարդու թյան ժյուս նիտաին խնդիր էմ դը-
նելու, զոր մեր միջոցներից լրելվ բաղարարենք
Սամաթի բնասնիքին՝ մինչև ազան մեծանա :

ԵՄԲԵ. — Շատ էիշտ է :

ՍՈՒԼԹԱՆ. — (Գառնալով կմրելիքն ու նազելիքն) Հի-
շտ՜ էմ էք Սարիզամիչ ազարկելու որը, սև լինեք
կզ որը :

ՆԱԶԵ. — Մայրիկ, մի՛ հիշեցնի :

ԻՍՄԱՅԵԼ. — Ինչ խոսք, մեր կոյունտեսու թյան համար
մեծ կորուստ էր Սամաթի մահը, բայց ի՞նչ արած,
դատակարգային պայքար է, առանց զս՜ների չի
լինի :

ԵՄԲԵ. — Լավ, կորուստը յետ չեք դարձնի, մեր աշխա-
տանքը պիտի սպալացուցի, թե զորքանով ենք հար-
դում Սամաթին և նրա նմաններին :

ՍՈՒՍԱ. — Այսպիսի բրիգադը սաւազում էր, թե ինչ-
պես ենք պատրաստվել դարնանաջանին :

ԵՄԲԵ. — (կոսքը կտրելով) Ի՞նչ խոսք, զոր՜ բացեր
չառ կան :

ԻՍՄԱՅԵԼ. — Գյուղը մտանում և համաաարած կոչեկ-
տիպացման. ես 10 որում, արակելի կար կանոնա-
դրությանը զոր պարզարանվեց, 38 տնտեսու-
թյան դիմում են տվել :

ՆԱԶԵ. — Ընդունել ենք, բայց դեռ չի ձևակերպված :

ՍՈՒՍԱ. — Դեռ սերմք է կերն ու լծկանները չենք միաց-
րել :

ԻՍՄԱՅԵԼ. — Նարերից մի մասին վաղվանից պիտի ամ-
բացնել բրիգադներին, ֆերմաներին, նրանց, մեջ
չքաղարներ կան, թող համիկվանից աշխար ստա-
նան :

ԵՄԲԵ. — Իսկապես, մեզ անվայել է, զոր հաջողություն-

Ազ. խմբագիր՝ Ս. Ե. Երանյան

Տեխ. խմբագիր՝ Գ. Ջեյմսոն

Սրբագրիչ՝ Ա. Քալաշյան

Հրատ. № 3293, գլխավոր № 184, պատվեր № 352, արժույթ 3000

Հանձնված է արտագրություն 22 մարտի 1925 թ.

Ստորագրված է ապագրելու 25 ապրիլի 1925 թ.

Գեանքատի ապարան, Երևան, 11 Փետրի 4

ներից հանդատանանք. գլխապատույտի նշաններ են
յերևում:

ՄՈՒՍՍ.— Եմբե, ո՞ւմն ես մեղադրում:

ՆՄՐԵ.— Վոչ վոքի. մեզ բոլորիս՝ առաջին հերթին
ինձ:

ԻՄՄԱՅԻԼ.— Ուրե՞մն:

ՆԱԶԵ.— Թեևրը քչտած դործի պիտի կպչել. համատա-
րած դյուղ ե, ախատելն այդքան ել հեշտ չի:

ՄՈՒՍՍ.— (Վեր է կենում տեղից) Ընկերներ, բավական
ուչ ե, վեր կացեք գնանք, յուրաքանչյուրն իր բը-
րիգադի ու ֆերմայի համար պլան մշակի, վոր Ե
որվա ընթացքում յեղած թերությունները վերաց-
վեն:

(Բարոր վեր էն կենում գնում. Սուլքանը սեղանն
հավաքում, Նագեն ոգնում է Սուլքանին, իսկ Եմ-
բեն գրպանից մի մեծ տետրակ հանելով, սեղանի
մի անկյունում ամփոփվում ու սկսում է լռո աշ-
խատել):

Վարագույր:

ՀԱՄԱԿՐԹՆԱԴՐԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

220040277

(204)

ԳԻՆԸ 75 ԿՈՊ.

A 10257

Ա. ՇԱԼԺՅԱՆ
ՈՒ ՍՄԱՐՏԻ ԿՈՆԿՐԵՏՆԻ ՄԱՍԻՆ

Գր. ՍՍՐ Արմենի. Երևան 1935 թ.